

№ 46 (20559) 2014-рэ илъэс БЭРЭСКЭЖЪЫЙ ГЪЭТХАПЭМ и 12

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Гъэтхапэм и 12-р — уголовнэ-гъэцэкІэкІо къулыкъум иІофышІэ и Маф

Адыгэ Республикэм иуголовнэ-гъэцэкіэкіо къулыкъу иіофышіэхэу ыкіи иветеранхэу лъытэныгъэ зыфэтшіыхэрэр!

Шъуисэнэхьат епхыгъэ мэфэкlым фэшl тышъуфэгушlo!

Хэбзэухъумэк lo къулыкъум ч lып ləy щышъуубытырэм мэхьанэшхо и ləy щыт. Ц lыфхэм хэбзэгъэуцугъэхэр амыукъонхэмк lə пшъэрылъышхохэр зэш loшъохых, хабзэр зыукъохэрэм нэужым обществэм ч lып lə гъэнэфагъэ щаубытынымк lə loфышхо шъогъэцак lə. Шъуикъулыкъу щылэжьэрэ нэбгырэ пэпчъ щ э laгъэ, блэнагъэ, ləпэ ləсэныгъэ ин хэлъынхэ фае.

Уголовнэ-гъэцэкІэкІо къулыкъум иІофышІэхэм ыкІи иветеранхэм Іоф мыпсынкІэр дэгъоу зэрагъэцакІэрэм фэшІ тхьашъуегъэпсэу ятэІо, пса-уныгъэ пытэрэ хахъорэ яІэнэу, Адыгэ Республикэми, зэдыти Хэгъэгушхоу Урысые Федерациеми апае якъулыкъу гъэхъэгъакІэхэр щашІынхэу тафэлъаІо!

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Зэраготхэр къаушыхьатыгъ

Украинэм икъыблэ-къокіыпіэ шъолъырхэм ыкіи Къырым ащыпсэурэ ціыфхэм зэраготхэр, ахэм ягумэкіыгъохэр зэрадагощырэр къаршыхьатызэ, Адыгеим щыпсэухэрэр мэзаем и 9-м Мыекъуапэ иурам шъхьа ру Краснооктябрьскэм къырыкіуагъэх.

Іофтхьабзэм кІэщакІо фэхьугьэр профсоюзхэм я Федерацие ишъолъыр къутам, ащ дырагъэштагъ Урысые народнэ фронтэу «За Россию» зыфиІорэм, общественнэ организациеу «Урысыем иофицерхэм» яреспубликэ къутамэхэм, ныбжьыкІэ дзэ-патриотическэ клубхэм, политическэ партиехэу «Единая Россия», КПРФ, ЛДПР, «Справедливая Россия» зыфиІохэрэм, общественнэ организациехэм ялІыкІохэм ыкІи министрэхэм я Кабинет хэтхэм, депутатхэм.

ЗэкІэмкІи Іофтхьабзэм нэбгырэ мини 10 фэдиз хэлэжьагъ. Урамэу Краснооктябрьскэм къырыкІуагъэхэм апэ итыгъэх Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан, Къэралыгъо Советым — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, АР-м и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат.

АР-м и Ліышъхьэ къэбар жъугъэм иамалхэм яліыкіохэм яупчіэхэм джэуапхэр къаритыжьызэ, Украинэм щыпсэухэрэм іэпыіэгъу афэхъугъэнымкіэ Урысыем щызэхащэрэ іофтхьабзэхэр ціыфхэм яшіоигъоныгъэ къыпкъырыкізу зэрэщытыр къыхигъэщыгъ.

— Урысыер имыгъусэу Къырым щы-Іэшъущтэп. Ащ щыпсэурэ цІыфхэм япроцент 60-р урысыбзэкІэ мэгущыІэ. Непэ ахэр къэухъумэгъэнхэ фаеу Урысыем исхэм алъытэ. Къырым референдум щызэхащэн гухэлъ зэряІэм тэри детэгъаштэ. Къырымрэ Урысыемрэ зыкІыныгъэ азыфагу илъыным тэркІэ мэхьанэшхо иІ, — къыІуагъ ТхьакІущынэ Аслъан.

Мыекъуапэ иурам шъхьаlэ къырыкlогъэ цlыфхэм Урысыем ыкlи Адыгеим ябыракъхэр аlыгъыгъэх. Ткъош Украинэм щыпсэухэрэм сыд фэдэ лъэныкъокlи зэрадырагъаштэрэр къаlуагъ, ар къэзыушыхьатырэ транспарантхэр аlыгъыгъэх.

Политическэ партиеу «Единая Россия» зыфиюрэм и Адыгэ шъолъыр къутамэ и Секретарэу, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу Іэщэ Мухьамэд къызэрэкІигъэтхъыгъэмкІэ, гъэтхапэм и 16-м зэхащэщт референдумым ипэгъокІзу Къырым щыпсэухэрэм гум къикІырэ мыщ фэдэ ІэпыІэгъу ящыкІагъ.

Украинэм щыпсэурэ ціыфхэм ахъщэ ыкіи шіушіэ Іэпыіэгъу афаугъоинэу Адыгеим иветеран организациехэм унашъо ашіыгъ. Охътэ кіэкіым къыкіоці профсоюзхэм язакъоу сомэ мин 50-м ехъу аугъоигъ.

Комиссием хэтыщтхэр къэнэфагъэх

2014-рэ илъэсым гъэтхапэм и 6-м УФ-м и Апшъэрэ хьыкум ихьыкумыші хъущт кандидатхэм якъыхэхынкіэ квалификационнэ хэушъхьафыкіыгъэ ушэтын комиссием иапэрэ зэхэсыгъо Москва щыкіуагъ. Ащ фэгъэхьыгъэу АР-м и Апшъэрэ хьыкум и Тхьаматэу Трахъо Аслъан тыгъуасэ республикэм ижурналистхэм заіуигъэкіагъ, юфшіэныр зэрэзэхащэщт шіыкіэм къытегущыіагъ.

Гъэтхапэм и 5-м УФ-м и Апшъэрэ хьыкум ихьыкумыш хъущт кандидатхэм якъыхэхынкіэ хэушъхьафыкіыгъэ квалификационнэ коллегием ыкіи хэушъхьафыкіыгъэ ушэтын комиссием ахэтыштхэм ылъэныкъокіэ УФ-м и Президентэу Владимир Путиным унашъо ышіыгъ ыкіи ащ кіэтхэжыгъ.

Шъугу къэдгъэкІыжьын, Къыблэ федеральнэ шъолъырым

ихьыкумхэм яліыкіохэм язэхэсыгьоу къалэу Ростов-на-Дону бэмышізу щыкіуагьэм Къыблэ федеральнэ шъолъырымкіз ихэушъхьафыкіыгьэ ушэтын комиссие хэхьагь АР-м и Апшъэрэ хьыкум и Тхьаматэу, юридическэ шіэныгъэхэмкіз докторэу, Адыгэ къэралыгъо университетым уголовна хабзэмкіз икафедра ипащуу Трахъо Аслъан.

э шІэныгъэхэмкІэ докторэу, хэм ушэтынхэр акІунхэм фэгьэзэгъэ хэушъхьафыкІыгъэ комиссием и Тхьаматэу хадзыгъ едрэ ипащэу Трахъо Аслъан. УФ-м и Апшъэрэ хьыкум

ихьыкумышІэ ІэнатІэ Іухьащт-

тэгъоу Вениамин Яковлевыр. Мыщ игуадзэу агъэнэфагъ АР-м и Апшъэрэ хьыкум и Тхьаматэу илъэс 15-м ехъугъэу Іоф зышІэрэ Трахъо Аслъан. Комиссием исекретарэу хадзыгъыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ Ассоциацием ипрезидиум хэтэу Эдуард Реновыр.

— УФ-м и Апшъэрэ хьыкум

Іэм ипэщагьэу, «Урысыем июри-

стхэм я Ассоциацие» итхьамэ-

— УФ-м и Апшъэрэ хьыкум ихьыкумышІхэм якуп кІзу зэхэщэжьыгъэным ушъхьагъоу фэхъугъэр Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиным иунашъокІз Урысыем и Апшъэрэ хьыкумрэ и Арбитражнэ хьыкум ШъхьаІзрэ зэхэгъэхьажьыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ хэбзэгъэуцугъэм ипроект зэрэкІзтхэжьыгъэр ары, — elo Трахъо рэ 11 хэт, ахэм ащыщэу 8-р шъолъыр пэпчъ къарыкІыгъэ хьыкумышІэх, 3-р — юристхэм я Урысые общественнэ объединениехэм ялыкох. Мыхэр зэгъусэхэу хэушъхьафыкІыгъэ ушэтын комиссием хэтхэу УФ-м и Апшъэрэ хьыкум ихьыкумышІхэм ахэхьащт кандидатхэм ушэтынхэр арагъэтыщтых. Шъолъырхэм ащыІэ Апшъэрэ ыкІи Арбитражнэ хьыкумхэм пшъэрылъэу ыкІи фитыныгъэу яІагъэхэр къэнэжьыщтых. Хэбзэгъэуцугъэм ипроект къызэрэдилъытэрэмкІэ, УФ-м и Апшъэрэ хьыкум хьыкумышІи 170-рэ хэхьащт. Унашъоу щыІэм къызэрэдилъытэу, УФ-м и Апшъэрэ хьыкум Іоф зыщишІэнэу агъэнэфагъэр Санкт-Петербург ары. Мы структурэм и Представительствэ Москва щыІэщт.

Комиссием зэкІэмкІи нэбгы-

КІАРЭ Фатим.

Бзылъфыгъэхэм афэгушІуагъэх

— Гъатхэм, дунаир нахь дахэ зыщыхъурэ лъэхъаным мы мэфэкІыр епхыгъэу щыт, къыІуагъ ТхьакІущынэ Аслъан. — Мы мафэм анахьэу сызыфэгушІо сшІоигъохэр Хэгъэгу зэошхом иветеранхэу, заом ыкІыб Іоф щызышІагьэхэу, Адыгеим хэхъоныгъэхэр ышІынхэмкІэ зилъэкІ ыкІи зикІуачІэ езыхьылІэгъэ тибзылъфыгъэхэр арых. Мы мафэм тянэхэм, тшыпхъухэм, тишъхьэгъусэхэм гущы!э дэхабэ афэтІоныр хабзэ.

Бзылъфыгъэхэм я Дунэе мафэ фэгъэхьыгъэ мэфэкі зэхахьэ республикэм и Къэралыгъо филармоние гъэтхапэм и 7-м щыкІуагъ. Ащ хэлэжьагъ Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан.

Республикэм ипащэ мэфэкі Іофтхьабзэм пэублэ псалъэ къыщишіызэ, Іофшіэным ыкіи заом яветеранхэм, общественнэ ыкіи ныбжьыкіэ объединениехэм яліыкіохэм, врачхэм ыкіи кІэлэегъаджэхэм, сабыибэ зиІэ бзылъфыгъэхэм гуфэбэныгъэ хэлъэу къафэгушІуагъ.

хъызмэтми, сабыйхэм япІуни ынаІэ атет. Непэ къэралыгъом ипшъэрылъ шъхьаlэхэм ащыщ унагьом, ным ІэпыІэгьу афэхъугъэныр. Аужырэ илъэсхэм мы лъэныкъомкІэ гъэхъэгьэшіухэр зэрэтшіыгьэхэми щэч хэлъэп, сабыибэ зыпІурэ ныхэм сыд фэдэрэ лъэныкъокІи ІэпыІэгъу тафэхъу. Лъытэныгъэ зыфэтшІырэ тибзыльфыгьэхэр, джыри зэ сыгу къыздеlэу сы-

ныгъэрэ арылъэу шъущыІэнэу шъуфэсэІо.

АР-м и Лышъхьэ къызэри-ІуагъэмкІэ, мы аужырэ илъэситІум ны мылъкур нэбгырэ 1700-м ехъумэ Адыгеим щаратыгъ. Ныр, сабыигъор, унагьор, тинахыыжъхэр социальнэу едеІшыдоІєф мехнестемусхуестя гухэлъ гъэнэфагъэ зиІэ программи 9-мэ Іоф ашІэ. Джащ фэдэу 2013-рэ илъэсым кІэлэцыкіу іыгьыпіи 3 кіэу республикэм щашІыгь, непэрэ мафэхэм идыжд е вахьаш уелучих уелучих и джащ фэдиз щагъэпсы, сабый минрэ шъитфырэмэ блэкІыгьэ илъэсым чІыпІакІэхэр къафызэІуахыгъэх, нэмыкІ гухэлъэу щыІэри макІэп.

МэфэкІ зэхахьэм хэлэжьагьэх АР-м и Къэралыгьо Совет — Хасэм идепутатхэр, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, федеральнэ ыкІи республикэ къулъыкъухэмрэ ведомствэхэмрэ япащэхэр, ветеран организациехэм ыкІи общественнэ объединениехэм ялыкохэр, нэмыкохэри.

Адыгеим итворческэ купхэр, эстрадэм иорэдыІохэр зыхэлэжьэгьэхэ мэфэкі концертымкіэ Іофтхьабзэр зэфашІыжьыгь.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Непэ унагьор, ныр ары обществэм алъапсэу щытыр. Гъэсэныгьэм, псауныгьэм икъэухъумэн, сатыушІыным, нэмыкІ лъэ-

ныкъуабэхэм анахь чІыпІэшхо ащызыубытэу, къиныгъохэр зыпшъэ ифэрэр бзылъфы-

шъуфэгушІо, псауныгъэ пытэ шъуиІэу, шъуигухэлъышІухэр къыжъудэхъухэу, шъуиунагъогъэр ары. Ащ дакІоу унэгъо хэм зэгурыІоныгъэрэ мамыр-

ПРОГРАММЭУ «ПСЭУПІ»

ЗэхъокІыныгъэхэр ищыкІагъэх Зыныбжь илъэс ары. Чэзыум илъэс пчъагъэрэ

НыбжыкІэхэм зыщыпсэунхэ унэхэр зэрямы эр, ахэр

къыращэфынэу ахъщэ къызэ-

рамылэжьырэр Урысыем ишъо-

лъыр пстэуми Іофыгъо къинэу

ыкІи зэшІомыхыгъэу къащэнэ-

жьы. Къэралыгъом мы Іофым-

кІэ ишІуагъэ къегъакІо — унэ

къызэращэфыщт ахъщэм ра-

мыгъэгъэзэжьынэу зы Іахь

къафыхегъахъо. Джащ фэдэу

специалист ныбжьыкІэхэу къуа-

джэм Іоф щызышІэнэу къезэ-

гъыхэрэм сомэ миллион зы-

рыз псэупІэ рызэрагьэгьотынэу къареты. Ащ фэдэ ІэпыІэгъум

ихьатыркІэ унэ зэзыгъэгъоты-

гъэр макІэп, ау къэнагъэр

33-рэ хъугьэхэр чэзыум къыхатхыкІыжых, уни ямыІэу, къызэращэфын мылъкуи рамыгъэкъушъугъэу, зыщыгугъыщтыгъэхэ ахъщэ ІэпыІэгъури къарамытыгъэу къэнэх.

Сыда шІэгъэн фаер? УнэгъуакІэхэр чэзыум къызэ-

рэхагъэкІыжьыхэрэр зэрэмытэрэзыр къагурыІуагьэу, Урысыем ишъолъыр пстэуми хэкіыпіэ зэфэшъхьафхэм ащяусэх. Федеральнэ гупчэми цІыфедмехеалиноалиоши , хехтым дех Іофыгъор зэшІохыгъэнымкІэ зишІуагъэ къэкІощт амалэу альытэхэрэмрэ афатхых.

Бэмыші у Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм ипарламент изичэзыу зэхэсыгъуи мы Іофым щытегущыІагьэх. Урысые Федерацием псэолъэшІынымрэ псэупІэ-коммунальнэ хъызмэтымрэкІэ иминистрэу Михаил Мень лъэІу тхыль фагьэхьынэу зэдаштагъ. Ар федеральнэ программэу «ПсэупІ» зыфи-Іорэм зэхъокІыныгъэхэр фаеф медехујетскија устанија гъэхьыгъ. Анахьэу къыхагъэхъугъэ ныбжьыкІэхэм хабзэр ахъщэкІэ къызэрадемыІэжьырэр хэтыгьэхэм аныбжь илъэс 35рэ зэрэхъугъэм пае чэзыум къыхамыгъэкІыжьынхэу, ащ фэдэ екІолІакІэр мытэрэзэу алъытэ.

Федеральнэ программэу «ПсэупІэм» изы Іахьэу «Унэгьо ныбжыкІэхэм псэупІэ ягьэгьотыгъэныр» зыфиюрэм цыфым ыныбжь илъэс 35-м зехъукІэ чэзыуми ІэпыІэгъуми ахатхыкІыжьын фаеу ары къызэрэдилъытэрэр. Мыщ дэжьым ныбжык Іэхэм ильэс пчъагьэу къагъэшІагъэр ары ІэубытыпІэ ашІырэр нахь, чэзыум зыщыхэуцогъэ уахътэмрэ ащ зэрэхэтыгьэ ильэс пчъагьэмрэ арэп.

ЦІыфыр чэзыум зэрэхэтым пкіэ имыіэмэ, сыда зыкіыхагъэуцорэр? Уахътэр къызэтебгъэуцонэу щытэп. Хэбзэ Іэпы-Іэгъур къыратынэу къытефэмэ, сыда чэзыум къызкІыхатхыкІыжьырэр? Гъэнэфагъэба амал зиІэр илъэс пчъагъэрэ ІэпыІэгъум ежэу зэрэщымысыщтыр, ыныбжь зыфэдизыми мэхьанэ зэримы эр! Ащ фэдэм унэ къыщэфыщт е ежьежьырэу ышІыщт.

Аужырэ лъэхъаным унагьо зышІэнэу езыгъэжьэгъэ ныбжьыкІэхэм къэралыгъо ІэпыІэгъур зэрашІомыкІодынэу ныбжь щырэр зыныбжь илъэс 35-рэ гъэнэфагъэу хабзэм къыхихыгъэм хагъэхъонэу къэбархэр къекіокіых.

Фракцие зэфэшъхьафхэри Іофыгьом тегущыІэх, ау зэхьокІыныгьэ-хэгьэхьоныгьэхэр программэм фэшІыгъэнхэм дезыгъаштэхэрэри къемызэгъыхэрэри депутатхэм ахэтых.

Бэмышіэу, мэзаем ыкіэм, «Либеральнэ-демократическэ партием» (ЛДПР-м) хэт депутатхэм Премьер-министрэу Дмитрий Медведевым зыфагъэзагъ. Ахэм къыхагъэщыгъ унагьо зышІэнэу езыгьэжьэгьэ ныбжыкІэхэр чэзыум хэтхэзэ аныбжь илъэс 35-рэ мэхъушъ, къэралыгъо ІэпыІэгъоу зыщыгугъыхэрэр къаlэкlэмыхьэу зэрэхъурэр.

Мэхьанэ зиlэу ыкlи Іофыгьор гъэцэкІэгъэнымкІэ зизэрар къакІоу депутатхэм алъытэхэрэм ащыщ хэбзэ ІофышІэхэм ягу-

туемылынытэ. Чэзыум хэуцо зышюигъохэм ящыкІэгъэ тхылъхэр агъэхьазырыныр кІыхьэ-лыхьэ ашІы. ИмыщыкІэгъэ документхэр къарагъэхьых, игъом чэзыум хагьэуцохэрэп, уахътэр аlэкlэкlы.

Джащ фэд сабый ибэхэм къащышІырэри. Аныбжь зэрикъоу ахэри хабзэм псэупІэ къызэинсери медехитид хагъэуцох. Ащ илъэс 23-рэ охъуфэхэкІэ ары зэрэхэтынхэ фитхэр. Хэбзэ ІофышІэхэм язэраркІэ чэзыум игъом хамытхэрэри, унэр хьазырыми, къызэрамытырэри е нэенэшіукіэ аратызэ, псэупіэ имыlәу къэнапэрэри макlэп. Ащ фэдэхэм пшъэдэкІыжь пхъашэ ябгъэхьын фаеу депутатхэм алъытэ.

НыбжьыкІэхэм псэупІэ зэрэзэрагъэгъотыщтым ежьхэри ыуж итых, депутатхэри ымыгьэгумэкІыхэу щытэп. Нахь цІыфыбэ гупчэ хэбзэ ІофышІэхэм афатхэ къэс сыд фэдэрэ Іофыгъуи зэшІохыгъэнымкІэ ишІуагъэ нахь, изэрар къэкІощтэп.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

нахьыб ыкІи ахэм япчъагъэ хэхъо зэпыт. Мы Іофым узымыгъэразэу зы лъэныкъо иІ. Субсидием щыгугъэу чэзыум зыхязыгъэтхэрэ пстэури арэп хабзэм иахъщэ щыщ къызынэсырэр.

ІОФШІЭНЫР

Адыгэ Республикэм цІыфхэм ІофшІэн ягъэгъотыгъэнымкІэ икъэралыгъо къулыкъу и Гъэ-Іорышіапіэ Іофшіэн зимыіэу атхыхэрэм япчъагъэ гъэунэфыгъэным ыкІи предприятиехэмрэ организациехэмрэ яІофшІэн зэрэзэхэщагьэм лъыплъэгъэным ехьылІэгъэ тхьэмэфэ телъытэ уплъэкІунэу зэхищэрэм къызэригъэлъэгъуагъэмкІэ, 2014-рэ илъэсым

Хэпшіыкіэу къыкіичыгъ

гъэтхапэм и 5-м ехъулІэу Адыгеим Іоф зышІэн зылъэкІыщтэу исым ипроцент 1,3-м шюкырэп Іофшіэн зимыі эу атхыгъэм ипчъагъэ. Тапэкіэ ар процент зытІущым нэсэу къызэрэхэкІыщтыгъэр къыдэплъытэмэ, республикэм щызэрахьэрэ Іофыгъохэм шІуагъэ къызэратырэр хэмыгъэунэфыкІын плъэкІыщтэп.

Шъыпкъэ, ащ къикІырэп Іофшіэн зэкіэми яіэу. Сыда піомэ пчъагьзу дгъэфедагьзр зытелъытагьэр хабзэм ытхыхэрэр ары. Къызэраюрэмкіэ, тыди щамытхыгъэхэу, ау ІофшІэн зимыІэхэу урамым тетхэр атхыхэрэм бэкІэ анахьыбэх. Гъэтхапэм и 2-м къыщыублагъэу и 4-м нэс предприятиехэмрэ организациехэмрэ яюфшіэн зэрэзэхэщэгъагъэм, къэуцугъэхэм е къзуцугощтзу зыгъзнэфагъзхэм яхьылІэгьэ къэбархэр зыцІэ

къетІогьэ гьэІорышІапІэм щызэ-ІуагьэкІагьэх. Ахэм къызэрагьэлъагъорэмкіэ, Іофшіэпіэ зытфых піэлъэ кіэкікіэ къэуцугьагь е къэуцущтхэу, ыпкІэ арамытэу ІофышІэхэр щагъэсыщтхэу агьэнэфэгьагь. НахыыбэмкІэ ащ фэдэу къызщыхэкІырэр къашІырэ продукцием иІугъэкІын къызыщык Іичырэ лъэхъаныр ары. Ащ епхыгьэу яІофышІэхэм япчъагъи къыщагъэкІэн фаеу

мэхъу. ЗыцІэ къетІогъэ тхьэмафэм къыкіоці ціыфхэм ІофшІэн ягъэгъотыгъэнымкІэ Гъэ-ІорышІапІэм иорганизациехэм нэбгырэ 2663-рэ ащатхыгъ, учетым нэбгыри 137-рэ хагъэкІыжьыгь. Предприятиер, организациер зэрэзэфашІыжьыгьэм къыхэкІзу нэбгырэ 11 ІуагъэкІыгьэу агьэунэфыгь. Тхьэмафэм къыкоці Іофшіэн зимыіэу алъытагъэр нэбгыри 101-рэ.

> СЭХЪУТЭ Нурбый.

Адыгэ Макь

Гупчэр Мыекъуапэ къыщызэІуахыгъ

Компаниеу «Къыблэ-Автом» идилерскэ гупчэу «Volkswagen» зыфиюрэм икъызэлухын фэгъэхьыгъэ мэфэкі юфтхьабзэу мы мафэхэм щы агъэм хэлэжьагъ Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан. Джащ фэдэу зэхахьэм къекіоліагьэх республикэм игъэцэкіэкіо хэбзэ къулыкъухэм ыкіи имуниципальнэ образованиехэм япащэхэм ащыщхэр, сатыушіэхэр, нэмыкіхэри.

АР-м и ЛІышъхьэ мэфэкІ им хэхьэрэ районхэу тигъу-Іофтхьабзэм пэублэ псальэ къыщишІызэ, мыщ фэдэ проектышхо Адыгеим щызыгъэцэкІэгьэ компание-инвесторымрэ хьакІэхэмрэ шІуфэс къарихыгь. Адыгеим социальнэ-экономикэ Ішеф мехнышы дехестыносхех инвестициехэр ащ нахьыбэу хэлъхьэгъэнхэм анаІэ зэрэтырагъэтырэр, ар пшъэрылъ шъхьа/эу зэрэзыфагъэуцужьырэр республикэм ипащэ къыхигъэщыгъэх.

Непэ къызэІутхырэ автосалоныр Адыгеим щыпсэухэрэм ямызакъоу, Краснодар кранэгъухэми шІухьафтын шъыпкъэ зэрафэхъущтым щэч хэлъэп. Джы цІыфхэр чыжьэу мыкІохэу аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ автомобильхэр ащэфынхэ амал яІэщт, — къыІуагъ ТхьакІущынэ Аслъан.

Компание купэу «Къыблэ-Авто» зыфиlорэм и Президентэу нэужым гущыІэр зыштэгъэ Пчэнышъое Аскэр Адыгеим ипащэхэм зэрафэразэр къыкІигъэтхъыгъ. Мыщ фэдэ проектышхор щыІэныгъэм щыпхырыщыгъэным пае бгъухэм зэпхыныгъэ дэгъу зэдыря ву, зи

пэрыохъу щымыlэу loф зэрэзэдашІагъэм ишІогъэшхо къызэрэкІуагъэр къыІуагъ.

Квадратнэ метрэ 500 фэдиз зэрылъ гупчэр зэрэзэтырагъэпсыхьагъэр хьакІэхэм зэрагъэлъэгъугъ. ЗэхэщакІохэм къызэраlуагъэмкlэ, проектыр илъэсым къыкІоцІ гъэцэкІагъэ хъугъэ, инвестициеу ащ сомэ миллион 66,7-рэ халъхьагъ. Къэlогъэн фае автогупчэр дунэе шапхъэхэм адиштэу зэрэгъэпсыгъэр. Маркэу «Volkswagen» зыфиюорем хэхьэрэ машинэхэр мыщ щыпщэфынхэ зэрэплъэкІыщтым дакІоу, ахэм ятехническэ зытет уплъэкІугъэным ыкіи, ищыкіагьэ хъумэ, гьэцэкіэжьынхэр яшіыліэгъэным фэlорышlэщт оборудование дыхэт.

ТхьакІущынэ Аслъан ылъэгъугъэм осэшхо фишІыгъ, компанием ибизнес тапэкІи тишъолъыр зыщыригъэушъомбгъунэу ащ ипащэ зыфигъэзагъ, республикэм игъэцэкІэкІо хэбзэ къулыкъухэм ежь къатефэрэр шюк имы зэрагъэцэкІэщтыр, инвестициехэмкІэ Адыгеир хъопсагъоу щытыным Іоф зэрэдашІэщтыр къыІуагъ.

ТХЬАРКЪОХЪО

ПэщакІэ фашіыгъ

Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ иунашъокІэ Адыгэ кІэлэегъэджэ колледжэу Андырхъое Хъусенэ ыцІэ зыхьырэм пэщакІэ иІэ хъугъэ. Къэгъэзэжь Мурат гъэтхапэм и 1-м къыщегъэжьагъэу иІэнатІэ Іухьагъ.

Адыгэ къэралыгьо кІэлэегьэджэ институтыр 1984-рэ илъэсым ащ къыухыгъ. ХьисапымкІэ ыкІи физикэмкІэ кІэлэегъэджэ сэнэхьатэу зэригьэгьотыгьэмкІэ гурыт еджэпІэ зэфэшъхьафхэм, пхъэм зыщыдэлэжьэхэрэ техникумым Іоф ащишіагь. 1989-рэ илъэсым къыщегъэжьагьэу АКъУ-м шэлажьэ. Аужырэ илъэсхэм естественнэ-хьисап кафедрэм ипашэу юф ышіагь. педагогикэ шІэныгъэхэмкІэ кандидат. доцент.

Къэгъэзэжь Мурат пшъэрылъэу зыфигъэуцужьыхэрэм мы мафэхэм тащигъэгъозагъ.

Непэ Адыгэ кІэлэегъэджэ колледжыр узыщыгугъын ыкІи хэхъоныгъэхэр зышІырэ еджапІэхэм ащыщ, — къыхегъэщы Мурат. — Къихьащт илъэсым ар къызызэІуахыгъэр илъэс 90-рэ хъущт, ар зэрифэшъуашэу хэдгьэунэфыкІын тимурад. Егъэджэным зэхъокІыныгъэхэр фэхъугъэх, гъэсэныгъэмкІэ федеральнэ къэралыгьо шапхъэхэм атетэу студентэу едгъане при не фае. Джырэ лъэхъаным Интернетыр щыІэныгъэм пытэу зэрэхэуцуагъэр къыдэтлъытэзэ, Іоф рашІэным фэдгъэсэнхэу тыфай. Джащ фэдэу сэкъатныгъэ зиІэ ныбжьыкІэхэу зиамалхэмкІэ ялэгъухэм акІэмыхьэхэрэр, Интернетыр къызыфэдгьэфедэзэ, яунэхэм арысхэу едгъэджэнхэу, сэнэхьат ядгъэгъотынэу тегупшысэ. Ащ фытегьэпсыхьэгьэ аудиториехэри, Іоф адэзышіэшт кіэлэегъаджэхэри щыІэх.

Непэрэ мафэм ублэпІэ классхэм якіэлэегъаджэу кіэлэцыкку ыгъыпіэхэм, тхылъеджапехтшешивыше фо мехе ыкІи хэушъхьафыкІыгьэ педагогикэм ылъэныкъокІэ лэжьэн зылъэкІыштхэр кІэлэегъэджэ колледжым къычІэкІых. Ау ахэм ямызакъоу джыри нэ-гъэгъотынэу зэрэпылъыштым Къэгъэзэжь Мурат тыщигъэгъозагъ. ПэщакІэм гупшысэу иІэр бэ. ЕджапІэм хэхъоныгъэхэр зэрэригъэшІыщтым пылъыщт.

Илъэс 25-рэ зэрифэшъуашэу пэщэныгъэ зезыхьэгъэ Ацумыжъ Казбек гуманитар ушэтынхэм апылъ Адыгэ республикэ институтым джы Іоф щешІэ.

ПІАТІЫКЪО Анет.

Сурэтыр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

Іофшіэныр агъэлъэшынэу къафигъэпытагъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет зичэзыу юфшіэгъу зэхэсыгьоу тыгъуасэ иіагъэр зэрищагъ АР-м и Правительствэ и Тхьаматэу Къумпіыл Муратэ. Министерствэ ыкіи къулыкъу зырызхэм юфэу ашіагъэм изэфэхьысыжьхэм, пшъэрылъыкІэу зыфагъэуцужьыхэрэм, гумэкіыгъоу къэуцухэрэм язэшіохын къэзэрэугьоигъэхэр тегущыІагъэх.

Социальнэ пшъэрылъхэр гьэцэкІэгъэнхэмкІэ мэхьанэшхо зиІэ республикэ бюджетым федэу къихьэрэр нахьыбэ шІыгъэныр, мы лъэныкъомкІэ непэ Іофхэм язытет зыфэдэр ары апэрэ Іофыгъоу зэхэсыгъом хэлэжьагъэхэр зытегущыІагъэхэр.

АР-м финансхэмкІэ иминистрэу Долэ Долэтбый къызэри-ІуагъэмкІэ, 2014-рэ илъэсым имэзитІум республикэ бюджетым сомэ миллиардым ехъу къихьагъ, а пчъагъэр гухэлъэу шыІэхэм сомэ миллион 18-кіэ ыкІи блэкІыгъэ илъэсым мыщ фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ. сомэ миллион 88-кІэ анахьыб. Хэхъоныгъэу ашІыгъэр зэкІэмкІи проценти 109,3-м ехъу. Ащ дакіоў спиртымкіэ акцизхэм, чІыдагьэм ыкІи транспорт хьакъулахьхэм къакіэкіорэ федэу бюджетым къихьанэу щытыгъэмкІэ гухэлъхэр гъэцэкІагъэхэ хъугъэп.

ХэбзэІахьхэм яугьоинкІэ гумэкІыгьо къызыщыуцурэ чІыпіэхэр зэкіэ ащ фэгъэзэгъэ къулыкъухэм зэфахьысыжьынхэшъ, къатефэрэр зэрифэшъуашэу агъэцэкІэным анаІэ тырагъэтынэу мыщ дэжьым КъумпІыл Муратэ пшъэрылъ къафигъэуцугъ.

ЦІыфхэм ахъщэ федэу къа-ІэкІахьэрэр нахьыбэ шІыгъэным, гъомылапхъэхэм ауасэ къыдэмыкІоеным апае шІэгъэн фаехэм къэзэрэугъоигъэхэр нэужым атегущыІагъэх. АР-м экономикэ хэхьоныгьэмкІэ ыкІи сатыумкІэ иминистрэу ЛІыхэсэ Махьмудэрэ республикэм мэкъу-мэщымкІэ иминистрэу Юрий Петровымрэ къызэрагьэнэфагьэмкІэ, уасэхэм зыкъамыІэтыным пае зэнэкъокъу шІыкІэ зыхэлъ Іофтхьабзэхэр, ермэлыкъхэр зэхащэх, джащ фэдэу продукцие зэфэшъхьафхэр къыдэзыгъэкІырэ чІыпІэ предпринимательхэм, нэмыкіхэми ІэпыІэгъу афэхъугъэнымкІэ щыІэ программэхэр агъэ-

Былымылыр зыщащэн алъэкІыщт тучанхэр бэу (Мыекъопэ закъо 28-рэ) къызэрэзэ-Іуахыгъэхэм ишІуагъэкІэ къолым ыуасэ зыпкъ рагъэуцон алъэкІыгъ. Фермерхэу мэлылым игъэхьазырын фэгъэзагъэхэм ІэпыІэгъу афэхъугъэн зэрэфаер КъумпІыл Мурат къыІуагъ. Сыда пІомэ мы аужырэ уахътэм ащ ыуасэ хэпшІыкІ у къыдэкІоягъ. Ащ дакІоу ермэлыкъхэм ащащэрэ гьомылапхъэхэм уасэу афашІырэм лъыплъэнхэу, ариlуагъ ахэм уамыгъэразэу бэрэ къызэрэхэкІырэм анаІэ тыраригъэ-

Лэжьыгъэм икъэгъэкІын

ыльэныкъокІэ Іофхэм язытет зыпкъ итэу, гухэлъэу щыІэхэм адиштэу зэрэзэхэщагъэр зэхэсыгьом къыщаlуагь. Бжыхьасэ-шІухэр арагъэкІугъах. Лэжьыгъэм ипхъын епхыгъэ ІофшІэн шъхьа Іэхэр мэлылъфэгъум рагъэжьэщтых.

Бюджетым епхыгьэу Іоф зышіэхэрэм ялэжьапкіэ къэіэтыгьэным фэгьэхьыгьэ унашъоу УФ-м и Президент ышІыгъэр, АР-м и Ліышъхьэ къыгьэуцугьэ пшъэрыльхэр гьэцэкіэгъэнхэм анаіэ зэрэтетыр АР-м и Премьер-министрэ къыхигъэщыгъэх. Ахэм зэу ащыщ Мыекъуапэ иполиклиникэхэм яІофшІэн нахь шІуагъэ къытэу гъэпсыгъэныр. Мы илъэсыр пштэмэ, тикъэлэ шъхьаІэ дэт мыщ фэдэ учреждениитlyмэ гъэцэкІэжьынхэр арашІыліагъэх, тапэкіи а Іофшіэныр лъагъэкІотэщт.

 Медицинэм июфышахэр зэрифэшъуашэу цІыфхэм зэрадэмызекІохэрэм къыхэкІыкІэ дэо тхылъэу къытІэкІахьэрэр макІэп. А лъэныкъом тынаІэ хэр зымыгъэцакІэхэрэм яфэшъошэ пшъэдэкІыжь ядгъэхьын фае. — къыІуагь КъумпІыл Му-

КІэлэцІыкІухэм языгьэпсэфыгьо ыкІи япсауныгьэ зыщагьэпытэщт кампанием изыфэгъэхьазырын, республикэм ипсэупІэхэм ясанитарнэ зытет шапхъэхэм адиштэным епхыгъэ Іофтхьабзэхэм, шІыхьафхэм имехостифо! нешехеся къэзэругьоигъэхэр атегущыlа-

— ГумэкІыгъоу къэуцухэрэр дэгъэзыжьыгъэнхэм пае ахъщэм имызакъоу, ІофшІэным фыщытыкІэу фытиІэми мэхьанэшхо иІ. — къыхигъэщыгъ АР-м и Премьер-министрэ зэхэсыгъом зэфэхьысыжьхэр къыфишІызэ.

МЭЗАЕМ И 11-р — **НАРКОТИКХЭР** <u>ЗЭРАГЪЭЗЕКІОРЭМ ЛЪЫПЛЪЭРЭ</u> КЪУЛЫКЪУМ ИІОФЫШІЭ И МАФ

ПшъэдэкІыжьышхо

ахьы

Наркотикхэр зэрагъэзекІорэм лъыплъэщт къулыкъу зэхэщэгьэным фэгьэхьыгьэ унашъом Урысыем и Президент зыкІэтхагъэр 2003-рэ илъэсым гъэтхапэм и 11-р ары. А мафэм къыщыублагъэу Хьакъулахь полицием ычіыпіэ наркотикхэр къызэрэрагъэкlокlыхэрэм лъыппъэгъэнымкіа Къарапыгъо комитет щыІэ хъугъэ. А унэшъо дэдэм къыщиющтыгъ 2003-рэ илъэсым ибэдзэогъу мазэ къыщыублагъэу ведомствэм Іоф ышІэн фаеу. Мыщ фэдэ федеральнэ къулыкъу зэхэщэгъэныр щыІэныгъэм къыпкъырыкІыгъ, сыда пІомэ наркотикхэр Урысыем инеущрэ мафэ щынагьоу къышъхьарыуцуагъэх.

Урысые Федерацием икъэралыгъо антинаркотическэ политикэ и Концепцие къызэригъэнафэу, мы къулыкъум ипшъэрылъ шъхьаІэр зэхэщэгъэ бзэджэшІэ купхэр ыкІи сообществэхэр къыхэгьэщыгьэнхэр, ахэм апэуцужьыгъэныр ары. Наркотикхэр зэрагъэзекІорэм лъыплъэрэ къулыкъу республикэм зиІэр илъэс 11 хъугъэ. Ащ фэдиз уахътэм къыкооц хэбзэнчъэу агъэфедэу наркотик килограмм 538-рэ къахахыгъ, уголовнэ пшъэдэкІыжь нэбгырэ 1721-мэ арагъэхьыгъ.

Къулыкъум щылажьэхэрэм яІофшІэнкІэ мэхьанэшхо зэратыхэрэм ащыщ къыткІэхъухьэрэ ныбжык Іэхэр наркотикхэм апыщагъэ мыхъунхэм, япсауныгъэ къаухъумэным фэпlугъэнхэр.

ШыІэныгъэм нафэ къышІыгъ Адыгеим щыпсэурэ пэпчъ иlaхьышІу химышІыхьэу, наркотикхэр хэбзэнчъэу гъэфедэгъэнхэм тызэгъусэу тыпэмыуцужьымэ, Іофым зэхъокІыныгъэшІу фэтшІын зэрэтымылъэкІыщтыр, сыда пІомэ зы наркоманым ыгъэшіэрэ тіэкіум къыкіоці нэбгыри 5 — 6-р наркотикхэм апыщагъэ ешІы.

Шъугу къэтэгъэкІыжьы къулыкъум «ицыхьэшІэгъу телефон» зэпымыоу Іоф зэришІэрэр. Ащ иномер: (8772) 52-48-44.

> Наркотикхэр зэрагъэзекІорэм лъыплъэгъэнымкІэ Федеральнэ къулыкъум Краснодар краимкіэ и Регион гъэІорышІапІэ **АР-мкІэ и Къутамэ** ипресс-къулыкъу

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Чіыгум епхыгъэ зэфыщытыкіэхэр гъэтэрэзыгъэнхэм ехьыліагъ» зыфиюрэм зэхьокіыныгъэхэр фэшіыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм 2014-рэ ильэсым мэзаем и 12-м ыштагь

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «Чіыгум епхыгъэ зэфыщытыкіэхэр гъэтэрэзыгъэнхэм ехьыліагъ» зыфиіорэм зэхъокіыныгъэхэр фэшіыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2007-рэ илъэсым мэкъуогъум и 7-м аштагъэу N 86-р зытетэу «Чіыгум епхыгъэ зэфыщытыкіэхэр гъэтэрэзыгъэнхэм ехьыліагъ» зыфиіорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2007, N 6, 12; 2008, N 12; 2009, N 2; 2010, N 3, 8; 2011, N 11; 2012, N 4, 12; 2013, N 7, 12) мыщ фэдэ зэхъокіыныгъэхэр фэшіыгъэнхэу:

1) я 10-рэ статьяр мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«Я 10-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо мылъку е муниципальнэ мылъкум ахэхьэрэ чіыгу Іахьхэу ціыфхэм яунаеу аратыхэрэмкіэ шапхъэхэр

1. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо мылъку е

муниципальнэ мылъкум ахэхьэрэ чіыгу Іахьхэу ціыфхэм яунаеу аратыхэрэмкіэ мыщ фэдэ шапхъэхэр гъэнэфэгъэнхэу:

- 1) мэкъумэщышІэ (фермер) хъызмэтшІапІэм пае
 зы гектарым къыщегъэжьагъэу гектари 100-м нэс;
- 2) мыщ фэдэ Іофхэм афэші:
- а) чъыгхатэм пае гектар 0,06-м къыщегьэ-жьагьэу гектар 0,20-м нэс;
- б) хэтэрыкІлэжьыным пае гектар 0,06-м къыщегъэжьагъэу гектар 0,20-м нэс;
- в) былымхъуным пае зы гектарым къыщегъэжьагъэу гектари 5-м нэс;
- г) дачэм пае гектар 0,06-м къыщегъэжьагъэу гектар 0,10-м нэс.
- 2. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо мылъку хэхьэрэ чіыгу laxьхэу ыпкіэ хэмылъэу ціыфхэм яунаеу аратыхэрэмкіэ зышъхьадэкіыхэ мыхъущт мыщ фэдэ шапхъэхэр гъэнэфэгъэнхэу:

1) Marzymanichula (Manman) Viliamatulariam na

- 1) мэкъумэщышІэ (фермер) хъызмэтшІапІэм пае - зы гектар;
- 2) мыщ фэдэ Іофхэм афэшІ:
- а) чъыгхатэм пае гектар 0,06-рэ;
- б) хэтэрыкІлэжьыным пае гектар 0,06-рэ;
- в) былымхъуным пае зы гектар;
- г) дачэм пае гектар 0,06-рэ.»;
- 2) я 20-рэ, я 21-рэ, 22-рэ статьяхэм кlyaчlэ ямыlэжьэу лъытэгъэнэу.
- Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кlyaчlэ иlэ зыхъуээр
- Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы Законым кіуачіэ иіэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, мэзаем и 18, 2014-рэ илъэс N 269

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Іофшіэпіэ чіыпіэ, Іэнэтіэ нэкіхэр зэрэщыіэхэм яхьыліэгъэ къэбархэр Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм Іофшіэпіэ чіыпіэхэр къафэзыгъотырэ къэралыгъо къулыкъум и Гъэіорышіапіэ къыфэіорышіэхэрэм зэраіэкіагъэхьэрэ Шіыкіэм ехьыліагъ

Урысые Федерацием и Законэу 1991-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 19-м аштагъэу N 1032-1-р зытетэу «Урысые Федерацием щыпсэухэрэм Іофшіапіэхэр къафэгъотыгъэным ехьыліагъ» зыфиіорэм диштэу, ціыфхэм Іофшіапіэхэр къафэгъотыгъэнымкіэ шіогъэшхо къэзытыщт Іофтхьабзэхэр зехьэгъэнхэм, джащ фэдэу ціыфхэр жъугъэу Іофшіапіэхэм къаіуамыгъэкіыным атегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ешіы:

- 1. Іофшіэпіэ чіыпіэ, Іэнэтіэ нэкіхэр зэрэщыіэхэм яхьыліэгьэ къэбархэр Адыгэ Республикэм икъэралыгьо учреждениехэу Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм Іофшіэпіэ чіыпіэхэр къафэзыгьотырэ къэралыгьо къулыкъум и Гъэіорышіапіэ къыфэіорышіэхэрэм зэраіэкіагъэхьэрэ Шіыкіэр гуадзэм диштэу ухэсыгьэнэу.
- 2. КІуачІэ ямыІэжьэу лъытэгъэнэу:
- 1) Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 1999-рэ илъэсым шышъхьэlум и 30-м ышlыгъэ унашъоу N 284-р зытетэу «loфшlэпlэ чlыпlэ (lэнэтlэ) нэкlхэр зэрэщыlэхэм яхьылlэгъэ къэбархэр Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм loфшlэпlэ чlыпlэхэр къафэзыгъотырэ къэралыгъо къулыкъум и Гъэlорышlапlэ зэрэlэкlагъэхьэрэ шlыкlэм ехьылlэгъэ

Положениер ухэсыгъэным ехьылlагъ» зыфиlорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 1999, N 8);

- 2) Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2007-рэ илъэсым мэкъуогъум и 4-м ышlыгъэ унашъоу N 92-р зытетэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 1999-рэ илъэсым шышъхьэlум и 30-м ышlыгъэ унашъоу N 284-р зытетэу «loфшlэпlэчlыпlэ (lэнэтlэ) нэкlхэр зэрэщыlэхэм яхьылlэгъэ къэбархэр Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм loфшlэпlэчlыпlэхэр къафэзыгъотырэ федеральнэ къулыкъум и Департамент зэрэlэкlагъэхьэрэ шlыкlэм ехьылlэгъэ Положениер ухэсыгъэным ехьылlагъ» зыфиlорэм зэхъокlыныгъэхэр фэшlыгъэнхэм фэгъэхьыгъэм» (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2007, N 6);
- 3) Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2009-рэ илъэсым чъэпыогъум и 19-м ышlыгъэ унашъоу N 207-р зытетэу «loфшlэпlэ чlыпlэ (lэнэтlэ) нэкlхэр зэрэщыlэхэм яхьылlэгъэ къэбархэр Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм loфшlэпlэ чlыпlэхэр къафэзыгъотырэ къэралыгъо къулыкъум и Гъэlорышlапlэ зэрэlэкlагъэхьэрэ шlыкlэм ехьылlэгъэ Положениер ухэсыгъэным фэгъэхьыгъ» зыфиlорэм зэхъо-

кlыныгъэхэр фэшlыгъэнхэм ехьылlагъэм» (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2009, N 10);

- 4) Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2010-рэ илъэсым бэдзэогъум и 23-м ышlыгъэ унашъоу N 137-р зытетэу «Іофшlэпlэ чlыпlэ (Іэнэтlэ) нэкІхэр зэрэщыгхэм яхьыліэгъэ къэбархэр Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм Іофшlэпlэ чlыпlэхэр къафэзыгъотырэ къэралыгъо къулыкъум и ГъэІорышlапlэ зэрэІэкІагъэхьэрэ шlыкІэм ехьыліэгъэ Положениер ухэсыгъэным фэгъэхьыгъ» зыфиlорэм зэхъокіыныгъэхэр фэшlыгъэнхэм ехьыліагъэм» (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2010, N 7).
- 3. Мы унашъор зэрагъэцакІэрэм Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм ІофшІэпІэ чІыпІэхэр къафэзыгъотырэ къэралыгъо къулыкъум и ГъэІорышІапІэ гъунэ лъифынэу.
- 4. Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфи 10 зытешіэкіэ мы унашъом кіуачіэ иіэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КЪУМПЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ, мэзаем и 17, 2014-рэ илъэс N 27

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къзухъумэгъэнымкlэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкіэ и Министерствэ иунэшъо заулэмэ кіуачіэ ямыіэжьэу лъытэгъэным фэгъэхьыгъ

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм диштэу гъэпсыгъэным фэшІ **унашъо сэшІы:**

Адыгэ Республикэм псауныгыэр къзухьумэгыэнымкlэ и Министерствэ 2010-рэ илъэсым бэдзэогьум и 30-м ышlыгыэ унашьоу N 557-р зытетэу «Сабый ибэхэу, щыlэныгыэм чlыпlэ къин ригъзуцогы кlэлэцlыкlухэу стационар учреждениехэм ащаlыгыхэр диспансеризацием къыхегызубытэгыэнхэм ехыылlагы» зыфиlорэм

(Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2010, N 7), 2013-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 30-м ышІыгъэ унашъоу N 1318-р зытетэу «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ 2010-рэ илъэсым бэдзэогъум и 30-м ышІыгъэ унашъоу N 557-р зытетэу «Сабый ибэхэу, щыІэныгъэм чІыпІэ къин ригъэуцогъэ кІэлэцІыкІухэу стационар учреждениехэм ащаІыгъхэр диспансери-

зацием къыхегъэубытэгъэнхэм ехьылlагъ» зыфиlорэм зэхъокlыныгъэ фэшlыгъэным фэгъэхьыгъэм» (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2013, N 12) кlyaчlэ ямыlэжьэу лъытэгъэнэу.

Министрэу МЭРЭТЫКЪО Рустем

къ. Мыекъуапэ, мэзаем и 26-рэ, 2014-рэ илъэс N 159

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм Іофшіэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкіэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу сэкъатныгъэ зиіэ кіэлэціыкіухэм ясоциальнэ фэіо-фашіэхэр стационар учреждениехэм ащыгъэцэкіэгъэнхэм атегъэпсыхьагъэм зэхъокіыныгъэхэр фэшіыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2013-рэ илъэсым жъоныгъуакіэм и 16-м ышіыгъэ унашъоу N 105-р зытетэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2011-рэ илъэсым бэдзэогъум и 12-м ышіыгъэ унашъоу N 138-р зытетэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкіэкіо къулыкъухэм къэралыгъо пшъэрылъхэм ягъэцэкіэнкіэ административнэ регламентхэмрэ къэралыгъо фэlо-фашіэхэм язэхэщэнкіэ административнэ регламентхэмрэ къызэрэхахырэ ыкіи зэраухэсырэ шіыкіэм ехьыліагъ» зыфиіорэм зэхъокіыныгъэхэр фэшіыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфиіорэм диштэу унашъо сэшіы:

1. Социальнэ фэlo-фашlэхэр зэхэзыщэрэ учреждениехэм сэкъатныгъэ зиlэ кlэлэцlыкlухэмрэ зипсауныгъэкlэ щыкlагъэ зиlэ кlэлэцlыкlухэмрэ ясоци-

альнэ фэlo-фашlэхэр ащыгъэцэкlэгъэнхэм пае Адыгэ Республикэм lофшlэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкlэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу Адыгэ Республикэм lофшlэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкlэ и Министерствэ 2012-рэ илъэсым гъэтхапэм и 29-м ышlыгъэ унашъоу N 58-р зытетымкlэ аухэсыгъэм гуадзэм диштэу зэхъокlыныгъэхэр фэшlыгъэнхэу.

- 2. Къэбар-правовой отделым ипащэу О.В. Долголенкэм:
- мы унашъор Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ исайтрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкІэкІо къулыкъухэм яофициальнэ Интернет-сайтрэ аригъэхьанэу;
- квулык вухэм эофициальнэ интернет-саитрэ ариг вэхванэу, — къыхаутыным пае гъэзетхэу «Советскэ Ады-

геимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яредакцие, мазэ къэс къыдэкІырэ официальнэ тедзэгъоу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр» зыфиІорэм аlэкІигъэхьанэу;

- Урысые Федерацием ишъолъырхэм яшэпхъэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае Урысые Федерацием юстициемкlэ и Министерствэ Адыгэ Республикэмкlэ и Гъэlорышlaпlэ мы унашъор Іэкlигъэхьанэу.
- 3. Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфи 10 зытешlэкlэ мы унашъом кlyaчlэ иlэ мэхъу.

Министрэу ОСМЭН Альберт

къ. Мыекъуапэ, мэзаем и 14, 2014-рэ илъэс N 41

АДЫГЭ УСАКІОУ, ТХАКІОУ ЖЭНЭ КЪЫРЫМЫЗЭ КЪЫЗЫХЪУГЪЭР ГЪЭТХАПЭМ И 7-м ИЛЪЭС 95-рэ ХЪУГЪЭ

«ЦІыфыр, ощ пае

ипащэу Іоф ышІагъ. 1959 -1973-рэ илъэсхэм Адыгэ хэку исполкомым радиомрэ телевидениемрэмкІэ и Комитет итхьамэтагъ. 1973 — 1983-рэ илъэсхэм адыгэ тхакІохэм яорга-УсакІоу Жэнэ Къырымызэ низацие ипэщагъ.

штыгъэх.

Хьаджымосэ ыкъом гъэшІэ мурад инэу зыдиІыгъыгъэр мы усэ сатыритІумэ къыраІотыкІыгь. Ихэгьэгу, Ным, ильэпкь, ціыфхэм апае щыіэныр, ылъэкІырэмкІэ къогъанэ имыІэныр насыпыгъэ инэу, гухэлъ дахэv зыфэзылъэгъужьыгъэ тхакlv Къырымызэ. БылымкІи, нэмыкІ горэкІи адыгэхэм пфамыхъожьыщтыгьэ напэр ухъумэгьэным пае усакІор зышъхьасыжьыгъэп. Ны быдзыщэм хэлъэу къыІуфэгъэ ІэшІугъэ пстэур хэгъэгу шІулъэгъур, цІыфыгъэ хабзэр, адыгэбзэ-ныдэлъфыбзэм икъэбзэгъэ-дэхагъэ къыгъэгъунэу шыІагъ. ИсабыигъокІэлэцІыкІугъом къыщегъэжьагъэу зэхихыгъэу ылъэгъугъэм инахьышІур илъэпкъ ІуигъэкІэжьыным, фиухъумэным кІэхъопсэу къэтэджыгъ, усэн лъагъор ышъхьэкІэ къыхихыгъ.

Адыгэ гущыІэм ыкІочІэ ин анахь гу зылъитагъэр кІэлэ Іэтахъоу, хьакІэщ пчъэкъогъум къотэу нахьыжъхэм къаІотэрэ къэбархэм, таурыхъхэм, тхыдэхэм акіэдэіукіы зэхъур ары. Лъэпкъ фольклорым и ІэшІупс пасэу зэхишІагь ыкІи ащ зыригъэштагъ, цІыфхэм апае тхагъэ, усагъэ, хэти шІум фиузэнкІымэ, фищэмэ шІоигъуагъ.

КъырымызэкІэ анахь мэхьанэ зиlагъэр цlыфхэм шlу алъэгъуныр ары ыкІи ар дунэе мылъкум ыпэ къыштагъ.

Жэнэ Къырымызэ Хьаджымосэ ыкъор Тэхъутэмыкъое районым ит къуаджэу Афыпсыпэ гъэтхапэм и 7-м, 1919-рэ илъэсым къыщы**хъугъ.** Адыгэ мэкъумэщышlэ унагъо щапіугъ, щалэжьыгъ. КІэлэцІыкІузэ Іофым ыІэ екІоу, раlорэр ытхьакіумэ ихьэу, гущыІэр зэхифэу къэтэджыгъ. Іушыгьэ-Іупкіагьэр хэгощэгьагь. Къоджэ ныбжьыкІэ еджапІэр ШКМ-р къызеухым. Алыгэ педтехникумым чІэхьагь, 1938-рэ илъэсым ыкІи илъэситІу кІэлэегъэджэ институтыр 1942-м къыухыгъэх.

Хэгьэгу зэошхом Жэнэ Къырымызэ хэлэжьагъ, 1944-рэ илъэсым уІэгъэ хьылъэ телъэу ащ къыхэкІыжьыгъ. Псэемыблэжьэу, лІыгъэшхо зэрихьэу зэрэзэуагъэм пае Жанэм орденхэр, медальхэр къыфагъэшъошагъэх.

Зэо ужым, 1957-рэ илъэсым, Адыгэ кІэлэегъэджэ институтым филологиемкІэ ифакультет Іоф ышІэзэ къыухыжьыгь. 1957 — 1959-рэ ильэсхэм СССР-м итхакІохэм я Союз и Апшъэрэ литературнэ курсхэм ашеджагъ. 1944 — 1957-рэ илъэсхэм Къырымызэ хэку гъэзетэу «Социа-

ЦІыфмэ сэ шІу сарэльэгьуи Мы дунэе мылъкум ыпэу къэсэштэ. листическэ Адыгеим» иотдел

Жэнэ Къырымызэ ытхыхэрэр 1935-рэ илъэсым щегъэжьагъэу хиутыщтыгъэх. Заом ыпэкІи, зэо лъэхъаными, зэо ужыми ытхыхэрэр хэку гъэзетэу «Колхоз быракъым»,

Жэнэ Къырымызэ усэхэр, поэмэхэр, рассказхэр, повестьхэр адэтхэу тхылъ 25-м нахьыбэ адыгабзэкІэ ыкІи урысыбзэкІэ къыдигъэкІыгъ. Усэным фэдэкъабзэу прозэмки дахэу Іоф ышІэштыгь. Тхэныр къыдэхъущтыгъ лъэныкъуабэкІэ. Анахь шІушІэгъэ инэу Жэнэ Къырымызэ фэплъэгъун плъэкІыщтыр — адыгэ кІэлэцІыкІу тхыгъэ литературэр къызэри-Іэтыгьэр, зэригьэбаигьэр ары. Ащ итворчествэ зэкІэ анахь къыхэщэу щыкІэгъэтхъыгъэр цІыфыгьэр, лІыхъужъныгьэр, ны шІульэгъур арых. Жанэм иусэ тхылъхэм ыкІи ипрозэ зэфэдэкІэ адыгэгьэ-цІыфыгьэм, заом, лэжьэным ыкІи кІэлэцІыкІу дунаим идэхэгьэ гъэшІэгьоныгьэ чІыпІэ щаубыты. Мы темэ ин гъэшІэгъонхэр куоу, ІупкІэу авторым къызэlуихынхэр ыкlи къыриютыкынхэр фызэшюкыгъ. Жэнэ Къырымызэ бэп къыгъэшІагъэр — илъэс 64-рэ. Ау шІагъэу иІэр бэкІэ ащ пэщачэ. Ихэгъэгу, ихэку, цІыфхэм афэгъэхьыгъэ усэхэу ытхыгъэхэм, усакІом ау сыдми ахэр къыпчъыгъэ къодыехэр армырэу, ыгу зэфэдэу а зэкІэмэ атегощагьэу, афэгумэкІэу, амыгъэгупсэфэу ыкІи бэкІэ ащыгугъэу зэрэщытыр зыхыуагъашІэ. Зэошхор къызежьэм Жэнэ Къырымызэ ныбжыыкІагъ. Ау игущыІи, илІыгъи зэтефэжьэу псаугьэ. ЗэуапІэм Іутыгь, зэо машІом икъин ыщэчыгъ. Иныбджэгъу кlасэу усакlоу Андырхъое Хъусен лІыгъэ зэрихьэзэ зэрэфэхыгъэми къыфыригъэшІагъ, бэ Къырымызэ гукІи, псэкІи зэпишэчыгъэр. Хэгъэгум пае зыпсэ зытыгъэ Андырхъое Хъусен итворчествэ ренэу инэплъэгъу итыгъ, а кІэн иныр угъоижьыгъэнымкІэ, кІэзыгьэ имыlэу къыдэгьэкlыгьэнымкІэ Жанэм Іофышхо ышІагъ. Арышъ, Жэнэ Къырымызэ цыфхэр зилъапІэу, ныбджэгъу шъыпкъагъэр зымыхъожьыщт цІыф гукІэгъушІэу, гу къабзэу зэрэщытыгъэр нафэ.

ыужым «Социалистическэ Алы-

геим» зэпымыоу къарыхьэ-

Пэкіэкіыгъэ щыіэныгъэм емылъытыгьэу усакІор — Къырымызэ цІыф гушІубзыу шэнышІоу, дунэе нэфыр ыухъумэу, ціыфхэр икіасэу къыхьыгь.

Жэнэ Къырымызэ адыгэ усэкІо-лирикыгъ. Иусэмэ жъгъырыу орэд макъэр акІэтыгъ. ЩыІэныгъэм ишІу, идахэ, инэф, икъэбзэгъэ-гоlугъэ, а пстэумкІэ ежь тхакІом ишІульэгъу зэрэгъунэнчъэр тхылъхэм къащиІотыкІыгъ. Къырымызэ илирикэ усэхэу 50-м нахьыбэм гу мэкъэ лъэшыр ащэюрышіэ: «Сикъоджэ кіас», «Андырхъое Хъусен иорэд», «Орэдыр о зигъэгъус», «Синан», «Хэбзэ дахэу тэ тиlэр джащ фэд», «О унитіу», «Сыда къэхъугъэр джы», «Хэкум идахэ къыщежьэ», «Апэу шІу плъэгъурэр», «Сэ сынэкіэ зэкіэ къыоплъыгъэмэ», «Адыгэ пщынэм седэ-**Іумэ**», нэмыкІхэри. ЗэлъашІэрэ лъэпкъ композиторэу Тхьабысым Умарэрэ ежьыррэ зэгъусэхэу орэдышъо дахэхэм ахэр арагъэкІугъэх.

Жэнэ Къырымызэ илирическэ орэд дахэхэм бзыу тамэу заІэтыгь: Адыгеим, Кавказым, Урысыем ямызакъоу анэсыгъэх, къащаlox, ащэжъынчых ахэр адыгэхэр зыщыпсэухэрэ ІэкІыб къэрал зэфэшъхьафхэми.

Жэнэ КъырымызэкІэ щыІэныгъэм идэчъ цІыкІу сабыйхэр, кlэлэцlыкlухэр зымыуасэ щыІэп. Ахэм уафэтхэныр мыпсынкіэми, мы Іофыри зэшІуихыгъ Жанэм, тхылъ пчъагъэ ахэм къафыдигъэк ыгъ. Жэнэ Къырымызэ Урысые Федерацием итхакІохэм я Союз 1956-рэ илъэсым къыщыублагъэу хэтыгъ. Апэрэ тхылъыр 1945-рэ илъэсым «Стиххэр» ыІоу къыдигъэкІыгъ. Ащ поэтическэ тхылъ дэгъуби, прозэкІэ тхыгъэхэри, кІэлэцІыкІухэм апаехэри — зэфэшъхьафхэу къыкІэлъыкІуагъэх.

Жэнэ Къырымызэ илъэсыбэрэ мамырныгъэр къэухъумэгъэным ихэку Комитет итхьамэтагъ. Мамырныгъэм дезгъаштэхэрэм я Дунэе конгрессэу 1973-рэ илъэсым Москва щыІагъэм хэлэжьагъ. «Борец за мир» зыфиlорэ дышъэ медалыр къыфагъэшъошэгъагъ. Къэралыгъо наградэхэу ЛэжьэкІо Быракъ Плъыжьым иорден, «Знак Почета» зыфи-Іохэрэр, медальхэр усакіом къыратыгъэх. Кубанскэ комсомолым ипремиеу Н. Островскэм ыцІэ зыхьырэм (1974) илауреатыгъ.

Адыгэ тхыгъэ литературэм чыпіэ хэхыгьэ щызиіэ тхакіоу Жэнэ Къырымызэ гъэтхэпэ мазэм мы чІым къызэрэтехьогьагьэр аукъодыягьэп — иусэ сатырхэм зэфэдэкІэ гушъэбагьэр, къэбзагьэр, шъыпкъагьэр, дэхэгъэ иныр ахэгощагъ. Илъэсым иохътэ анахь кІэракІэу гьатхэм къэхъугъэ Къырымызэ ыпкъынэ-лынэ пэпчъкІэ мы дунаишхор зыІэтырэ шІагьор зэхишІэщтыгь, цІыфхэм, усэным ащ шІулъэгъу ин афыриІагъ.

Ным, адыгэ бзылъфыгъэм, гьашІэм игьатхэ афэгьэхьыгьэ лирическэ усэхэу Къырымы-

орэд къэсэlo» зэ иІэхэм ащыщхэм тигуапэу джыри зэ тяджэжьын.

Синан

Типсыхъо сыкІэдэІукІымэ, Умакъэ ащ къыхэіукіы, Чъыгы бырабэм япкашъэ О пціэкіэ къысэіушъашъэ.

Синанэу синэнэ дах, Дунаер сфэогъэдах. Насыпыр о къысэптыгъ, Дунаер о сфыхэпхыгъ.

Гукюгъуныгъэу о пхэлъым ЦІыфыгъэм сыфеузэнкіы, Дэхагъэу о угу илъым Дунаер къегъэкіэракіэ.

Дахи ІэшІугъи уфэзмэ, Сэщ пае сфэогъэшюжьы, Макіэуи сэ сылы узымэ, Огуюшь ппсэ ухэюжьы.

Жъуагьомэ уахэсэльагьо, Тигубгъуи о уисэльагъо, Уижьау сычІэт зэпытэу, УнаІэ къыстеогъэты.

О унитіу

О унитіур сыгум итіысхьагъэшъ,

Тэ сыкюми ренэу сэ сигъусэ. Сэ сшюигьоу ахэр къыхэсхыгъэшъ.

Сиорэд пэублэу сафэусэ.

О унитіу, о унитіу шъэфы Іаджи къысаlу,

О унитіу, о унитіу анахь дахэ щымы!

О унитіур тыди щэсэшІэжьы.

Къэгъагъэмэ гушюхэу къахэплъы.

Жъогъо быным чэфэу пэгуш южьы ХычІэ къаргъом гушюхэу

къычІэплъы О унитіу, о унитіу анахь

дахэ щымыі, О унитіу, о унитіу шъэ-

фы laджи къысaly.

Апэу шІу плъэгъурэр

Апэу шlу плъэгъурэр гум щыщы мэхъу.

Уанэіу зэрикізу зэкіэм ульэхъу.

ШІу сэ слъэгъугъэр нэпцэ зэхакіи,

Санэіу кіэтэу ар къыз-

ШІу услъэгъуи, зызгъэунэжьыгъ

Жъогъо минмэ ошъогум хадыкl.

О унитіуи ащ къахэлыдыкі, Сыгу къысијуи шју о услъэгъугъ.

ШІу услъэгъуи, зызгъэунэжьыгъ.

О уиlуплъэ нэфылъы юпакі, О уитеплъэ сшютыгъэпсы закІ.

Пшъэшъэ минмэ о уакъыхэсхыгъ. ШІу усльэгьуи, зызгьэунэ-

Гъунэ и Іэп орк Іэ сиш Іу-

Тэ сыкюми, о усигьогогьу, Насыпи, гушІуагъуи къысфэпхьыгъ,

ШІу сыплъэгъуи, сыбгъэунэжьыгъ.

Сижъуагъу

Зэпэзырызэу огум ипхъа-

Жъогъо зэшиблым зыкъагъэлъагъо.

Уинэплъэгъу сыкъыкіэхъопсы.

Дунэе жъуагъомэ о уакъыхэпсы.

Мэзэгьо чэщым сыгу укъыредзэ

Гушю орэдыр къыпфыхэ-

Ощ фэдэу жъуагъо сыгу elvгъэv Дунэе нэфым тетэп зы

жъуагъо.

Жъуагъомэ огур зэльагъэнурэ,

Мы чІышхом тетэп ащ нахь сшюнурэ. Апэу сэ жъуагъом уахэс-

лъэгъvагъи. ШІульэгъуныгъэм екіу си-

лъагъо.

Хэкум идахэ къыщежьэ

(Псэйтыку иорэд)

Адыгэ хэкүм идахэ Псэйтыку гъунэм къыще-

Чъыгыбэу икъоджэ кlахэ Щытыхэр жьыбгьэм зэлье-

Псэйтыку ыгупэ фабэ Сэ бэрэ сыкІигьэльыгь, Дэнапізу икушъэ шъабэ Сигъашюу сыхигъэлъыгъ.

Мэзы ныбжьыкіэр икіэи Зэдиштэу дахэу къыхэкіы, Гъэтхапэм ащ ихэгъуашъ-

Къэгъэгъэ Іуашъхьэу къэлъагъо.

Псыхъори ащ къеlушъашъэ, Ипынджы коныр къеушъэ, Ухагъэплъыхьэу пшъэшъабэ Зыдэсыр ти Псэйтыкуба!

Адыгэ къуаджэу Псэйтыку Насыпыр джы къыдэтэкъу, Къуаджэхэм ауж къимы-

Къалэми янэкъокъужьы.

УсакІоу Жэнэ Къырымызэ щыІакІэр гъунэнчъэу зэрикІэсагъэр, гъашІэм идахэ ыІоныр, аригъэшІэныр зэригопагъэр зэкІэ итворчествэ къыхэщы. ШІур плъэгьоу ыкІи ар о пшъхьэкІи зэрэпфэлъэкІэу блэжьэу дунаишхом утетыныр насыпыгъэба?! ИІагъ джащ фэдэ насып Къырымызэ, усэныр, тхэныр игъомылэ ІэшІугьэх, льэуж нэф къыгъэнагъ. 2014-рэ илъэсым гъэтхапэм и 7-м усакІоу Жэнэ Къырымызэ къызыхъугъэр илъэс 95-рэ хъугъэ, иусэорэд макъэ ттхьакІумэмэ арыт, ащэжъынчых ахэр тихъярхэм, илъапІ адыгэ лъэпкъым усакІор, тырэгушхо Къырымызэ игушъхьэбайныгъэ, тщыгъупшэрэп ыкІи къытхэт иорэдхэмкІэ пстэуми тигъэнасыпышlov.

«ЦІыфыр, ощ пае орэд къэ*сэю!»* — ыІуагъ Жэнэ Къырымызэ, чыжьэрыплъагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Адыгэ макь

дгъэлъэпіэрэ бзылъфыгъэхэр

Дзэм хэтэу ишІуагъэу къыгъэкІуагъэм ыкІи пытагъэу къызхигъэфагъэм апае Елмэсхъан апэрэ класс зиlэ «Легионер гьэшІуагъ» зыфиІорэ цІэ лъапІэр къыфаусыгъ. Командорыгъ, бригаднэ генералыгь, Француз Республикэм илъэпкъ орденэу «За заслуги» зыфиІорэр къыфагъэшъошагъ, ар республикэм и Ліышъхьэу Шарль де Голль ыІэкІэ къыритыжьыгъагъ. Шъхьафитыныгъэ банэхэм зэрахэлэжьагъэм фэшl «Лыгъэ иным и Къащ», польскэ дзэм и Дышъэ Къащ, «Париж имедаль Плъыжь» («Алая медаль Парижа»), нэмыкІ бгъэхалъхьэхэри къыратыгъэх.

Елмэсхъан 1898-рэ илъэсым Санкт-Петербург къыщыхъугъ, илъэс 87-рэ къыгъэшlагъ. Дзэкlол цlэрыlохэм, дзэпащэхэм тхьэлъэlу зыщафашlыжьырэ чылысышхоу Сан-Луи Тхьэм щыфелъэlужьыгъэх. А зыр ары бзылъфыгъэу ащ фэдэ шъхьэкlафэ французхэм зыфашlыгъэр. Дзэ оркестрэр ахэтэу урыс цlыфхэр зыдалъхьажьыщтыгъэхэ къэхалъэу Сент-Женевев-де-Буа щагъэтlылъыжьыгъ.

Елмэсхъан Франциер зыхэщагъэ хъугъэ зэуитІумэ ахэлэжьагъ. Кощырэ госпиталым ихирургическэ отделение ипащэу зэолІхэм яІазэштыгь. янэм фэдэу афэгумэкІыщтыгъ. Заор зыщыкорэ чыпіэм пэблагьэу госпиталыр къыщызэІуихыныр ишэныгъ. Дзэпащэхэм къыфамыдэми, ежь иунашъокІэ игъусэхэр кощыщтыгъэх. КъауІэхэрэм апэблагъэхэ хъумэ нахьыбэмэ яшІуагьэ зэрарагьэкІыщтыр, апсэ къызэрагъэнэщтыр зэкІэмэ анахь Іофыгьоу ыльытэщтыгъ.

Нэужым Іоф зыдишІэщтыгьэ цІыф купыр игъусэу Африкэм кІогьагьэ. ТхьамыкІзу псэухэрэ нэбгырэ шъэ пчъагъэмэ щя-Іззагъэх. Италиер шъхьафит шІыжыгьэным чанэу хэлэжьагь.

Адэ сыд фэдагъа Елмэсхъан итеплъэкіэ, ишэнкіэ, изекіокіэшыкіэхэмкіэ? Сыдэущтэу афыщытыгъа ыш-ышыпхъухэм, нэмыкі ціыфхэм? Черкешенкэр графиня Ирен де Дюар зэрэхъугъэр сыд фэда?

Пачъыхьадзэм хэтэу, пачъыхьэм къулыкъу фихьынэу зытыреубытэм, Елмэсхъан ятэу Едыдж чылысым щаумэхъи, цІэу Константин фаусыгьагь. Чыгубэ зиІэ Баженов лІэкъо баим япхъу къыщэгъагъ, лъфыгъий зэдагьотыгь. Генералэу Хьагъундэкъом зыдагъэкІорэ чІыпІэм къулыкъу щихьыщтыгъ, дзэм лІыгъэ хэлъэу зыкъыщигъэльэгъуагъ. «Дикая дивизия» зыфаІощтыгъэу Кавказым ис льэпкъхэм ащыщхэр зыхэтыгьэм иятІонэрэ бригадэ ипэщагъ, тыдэ агьэкІуагьэми, гьэхъагьэхэр щишЫштыгъэх

Сабыйхэм зэкІэмэ цІэ тІурыту явагъ, зыр адыгацізу, ятІонэрэр урысыцІзу. Елмэсхъан ятІонэрэ пшъашъэу къафэхъугъагъ, ащ ыужыми, ятэ кІалэ ежэзэ, пшъэшъищ унагьом къихъухьагъ. Ахэм къакІэлъыкІуагъ кІэлищи. Пачъыхьэм иlизынкіэ еджапізу «Институт благородных девиц» зыфаlорэм ышыпхъуи игъусэу чагъэхьэгьагьэх. Ар адыгэ унэгьо шъыпкъэу зисабыйхэр хабзэ хэлъэу зыщагъасэхэрэм фэдагъ. Институтым шІэныгъэу щызэригъэгъотыгъэхэр Елмэсхъан игъашІэ бэрэ къыщышъхьапэжьыгьэх.

«Урыс Франциер» зыфиlорэ сайтым къызэритхыгъагъэмкlэ, Елмэсхъан 1917-рэ илъэсэу реАдыгэ бзылъфыгъэ цІэрыІоу Хьагъундэкъо Елмэсхъан пачъыхьадзэм игенералыгъэу Хьагъундэкъо Едыдж ыпхъугъ. Нахьыбэм зэрашіэрэр Гали Баженова, арынкіи хъун къызхэкІыгъэ лъэпкъым ащ икъэбар икъоу джынэс зыкіимышіагъэр. Елмэсхъан къэралыгъо зэфэшъхьафхэм гъэхъагъэхэр ащишіыгъэх, лъытэныгъэ ин къащилэжьыгъ. Париж щыпсэугъ, идунайи ащ щихъо-

Елмэсхъан

волюциер къызщыдахыщтым Кисловодскэ дэт госпиталым Іоф щишіэщтыгь. Дэхагьэ, Іушыгьэ, гьэсэгьагьэ. Госпиталым къащэрэ зэолі уіагьэхэм ищыгьэу, дахэу къытехьэгьагь. Адыгэ бзыльфыгьэм идэхагьэ икъэбар шіэхэу светскэ обществэм нэсыгь. Къэгьэльэгьоныгу рихьыгьагь. Ныбжыыкіитіур шіу зэрэльэгъугьэх.

Пачъыхьэм пачъыхьагъур зызытырехыжьым, Едыджи ипшъэрылъхэр ыгъэтІылъыжьыхи, къызщыхъугъэ псэупІэу Кармово иунагьо игъусэу къыгъэзэжьыгъагъ. Ау щыгупсэфыгъэп. Дзэ Плъыжьымрэ белогвардейцэхэмрэ азыфагу къитэджэгьэ хьал-балыкъым хэкІодэнхэ зэралъэкІыщтыр къыгурыІуагъэу, иунагьо Францием рищыжьынэу тыриубытагъ. Елмэсхъан ятэ емыдэlоу Николай Баженовым дэкІо, унагьом къахэзынэу мэхъу. Нэужым коммунистхэм язаохэрэм ахэтэу Николай ышъхьэ къауІэ. Сабый къафэхъу — Николай. Н. Баженовыр Шанхай Іоф щишІэнэу агъакІо, Елмэсхъани игъус, паспортхэр амыlыгьэу, шъэфэу гъунапкъэр зэпачы. Бэрэ зэдэмыпсэухэу зэхэкІыжьых, Іофи, ахъщи имыІэу, сабый цІыкІури ыІыгьэу Елмэсхъан хымэ хэгъэгум къенэ. Нэужым Америкэм макІо, ащи псэукІэ щигъотырэп. 1922-рэ илъэсым янэятэхэри, ыш-ышыпхъухэри зыдэщы эхэ Францием ащ егъэзэжьы.

Эмигрантхэу Урысыем икlыжынгыхэм хэти къяжэщтыгыл. Ашlэн lофи агъотыщтыгъэп. Упсэун фэягъэ. Ащ къыхэкlэу черкешенкэ ныбжыыкlэхэу зидэхагъэрэкlэ ыкlи зэрэгъэсагъэхэмрэкlэ къахэщыщтыгъэхэр модэм пыхьэгъагъэх, манекенщицэхэу лажьэщтыгъэх.

Елмэсхъан инасып къыхьи зэлъашІэрэ модельерэу К. Шанель ыштэгъагъ. Шанель исалон иподиум бзылъфыгъэ ныб-

уахътэм диштэхэрэр щыгъхэу, ищыгьэу, дахэу къытехьэгъагъ. Адыгэ бзылъфыгъэм идэхагъэ икъэбар шІэхэу светскэ обществэм нэсыгь. Къэгъэлъэгьонхэм хъулъфыгъабэ къякіуяліэщтыгь, Елмэсхъан нэІуасэ зыкъыфэзышІынэу фэягъэри бэ. Джарэущтэу ащ «ижъуагъо» Францием къыщынэфыгъ, исурэтхэр зэлъашІэрэ журналхэм къадагъахьэхэу хъугъэ. Елмэсхъан француз хэхыгъэ обществэр къыгъэдэхагъ, итеплъэ имызакъоу, Іэдэбэу, зекіокіэ дахэу хэлъым, ышъхьэ уасэ зэрэфишыжыырэм къахигъэщыгь. «Кавказ жъуагъокІэ», «Урыс черкешенкэкІэ» къеджэщтыгьэх.

1931-рэ илъэсым унагъор зэриlыгъыщт мылъкур фимыгъэкьоу, Елмэсхъан ежь иунаеу

къызэІуихыгъэгъэ салонэу «Эльмискіэ» зэджагъэр ыщэжьыгъагъ. Елмэсхъан ямыіагъэмэ, щыіакіэ зэрямыіэщтыгъэр иіахьыл благъэхэм икъоу къагурыіощтыгъ, ар Тхьэ сурэтым рагъапшэщтыгъ.

Елмэсхъан сыдигъуи Кавказыр гуузэу иlагъ, фэзэщыщтыгъ, зэримыгъэзэжьыщтыри, ыгъэзэжьыгъэкlи зэрамыгъэпсэущтыри ышlэщтыгъ, хабзэр зыштэгъэ коммунистхэм гу чъыlэу афишlыгъэр зыдиlыгъэу псэугъэ. Франциер шlу ылъэгъугъагъ, ау Кавказым зэрэщыщ шъыпкъэр зыкlи щыгъупшэщтыгъэп. «Кавказым щыщхэм саlукlэу, садэгущыlэ зыхъукlэ ары сыгу зыпсынкlэр» ыlощтыгъ. Зыщызэхахьэхэрэм адыгэ ыкlи урыс орэдыжъхэр къаlощтыгъ.

Дэхэ пстэури икіэсагь, гупыкіышхо иіагь, романтикыгь. Кьорэльф, пхьорэльфхэри ахэтэу, Урысыем къикіыжьыгьэ ціыфэу зыхахьэхэрэри яунэ къызщызэрэугьоихэкіэ, зыфэмыщыіэу Елмэсхъан ыгу узыщтыгъэ, егъэшіэрэ шіульэгъоу Кавказыр зыдиіыгьыгь. Ятэу Едыджи джащ фэдагь. «Францием сыщэгупсэфы, сиунэ сисым фэд, ау Кавказыр сщыгъупшагьэп сыдигьуи» зэриіощтыгьэр ыкъохэм, икъорэльфхэм агу къэкіыжьыщтыгь.

Елмэсхъан ыныбжь илъэс 30-м ехъугъэ къодыягъ. Унэгъо Іужъур зэриІыгьын ахъщэ къылэжь зэпытынэу хъущтыгъэп. Ежьыри француз обществэу цІыф Іушхэр, еджагьэхэр, лІэкъолІэшхэр зыхэтым хэфэным кІэхъопсыщтыгъ. Ащ пае хэкІыпІэу щыІагьэр зы — зыгу рихьырэ пстэум зы нэбгырэ къахихыныр арыгъэ. Бэ тыримыгьашІэу Елмэсхъан аристократэу, политикэу, сенаторэу, графэу Ладислав де Люар шъхьэгъусэу къыхехы. Зэгъусэхэу ялІэкъо замок мэкІожьых, католик диным ехьэ (арэущтэу щымытэу зэгуатхэщтыгъэхэп), Ирен цІзу фаусы. Графиня Ирен де Люар ыцІэу Елмэсхъан дунаим ехыжьыгь.

Париж зыгъэдэхэгъэ бзылъфыгъэм цlабэ иlагъ — Елмэсхъан (быслъымэныцlэр), Галина (урысыцlэр), Гали (Н. Баженовым зыдэкlом), Ирен (католик зэхъум), ежьыр Лейлэкlэ зэджэжыныр сыдигъуи икlэсагъ.

Зауи бани Елмэсхъан зэпичыгъэх. ГушІуагъуи къиныгъуи къыфыкъокІыгъэх. Къызщыхъугъэ чІыгум пэІудзыгъэу игъашІэ кІуагъэ. Идунай тІоу зэпызыутыгьэ революциери, ащ къыздихьыгьэ хэбзакІэри ыштагьэхэп. ИІахьыл благьэхэм къызэраІорэмкІэ, цІыф пытагъ, зыщищык агъэм чэфыгъ, зыщищыкІагьэм ебгагьэ. ГукІэгьукІи, блэнагьэкІи баигь. Идэхагьэ ыпэ ригъэшъыгъэп. Заохэм захэтыми, зэрэгенералым емылъытыгъэу, цІыфмэ ашІэрэр адишІагъ. Бзылъфыгъэхэм гъончэндж лъэпэ кlыхьэхэр зыщаригьальэщтыгьэп, бзыльфыгьэр бзылъфыгъэу къэнэжьын фаеу ылъытэщтыгъ.

КъызхэкІыгъэ лъэпкъыми, Франциеми шіэжь лъапіэ къафигъани Елмэсхъан ахэкІыжьыгъ. Гукъау ащ Кавказым исхэм ащыщ зи зэрэлъымыкіуагъэр, ыгу хэзыгъэхъон къзбар зэрэфимыіотагъэр. Гукъау зыми къызэрэримыгъэблэгъагъэр, къыщэу икіэсэ къушъхьэхэр зэрэримыгъэлъэгъугъэхэр. Тіэкіэкіых джарэущтэу ціыф лъапіэхэр тигугъуемыліыныгъэкіэ. Етіанэ зыкъэтэшіэжьы, «аl-анасын!» тэіожьы...

1985-рэ илъэсым нэс Елмэсхъан щыІагъ. Зы зэман тызщыпсэугъэр, унэмысышъунэу гъогу чыжьэп тазыфагу илъыгъэри...

Елмэсхъан иписьмэ горэм мырэущтэу хитхэгъагъ: «Черкешенкэхэр лІэхэрэп...» «А гущыІэхэм къиныбэ зэпичыгъэми, ыгу зэримыгъэкІодыгъэр, игушхуагъэрэ ицІыфыгъэрэкІэ къиныгъохэм зэратекІуагъэр ары гупшысэу ахилъхьэгъагъэр. Къызщыхъугъэ хэгъэгум имысми, ыцІэ раригъэІуагъ, идэхагъэ агъэшІэгъуагъ, ылъэкІыщтыр ышІагъ, дэгъукІэ закъыхигъэщыгъ.

Елмэсхъан псаоу щымы Ізжьэу Францием коми, икъэ апэу шъхьащыхьэгъагъэхэр Къэбэртэе-Бэлъкъарым иквыгъэхэ Вэрэкъо Владимиррэ Альтуд Юрэрэ. Ыкъорэ янэрэ яхьадэхэр зэголъых. Мрамор бзыгъэм урысыбзэк в тетхагъ: «Гали Константиновна Хагундокова».

Нэужым режиссерэу В. Вэрэкъом Р. Мартиросовар игъусэу художественнэ-публицистическэ фильмэу «Эльмесхан — великая мадам Франции» зыфиюрэр тырахыгъ.

Ахэм ауж француз полковникым ыпхъоу Гилет де Сэринье «Черкешенка» ыloy Елмэсхъан фэгъэхьыгъэ тхылъ ытхыгъ. Ащ техыгъэ документальнэ фильм Джансурэт Закерей «Черкешенки не умирают...» ыцІэу тырихыгъ. Илъэтегьэуцо Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм ипостпредствэу Санкт-Петербург щыІэм ихьатыркІэ Урыс этнографическэ музееу къалэм дэтым имраморнэ зал щыфашІыгьагь. Кинорежиссерхэр, актерхэр, Кавказым икІыгьэхэу къалэм щыпсэухэрэр, кавказоведхэр, творческэ интеллигенцием илыкохэр ащ хэлэжьагъэх. Алъэгъугъэ фильмыр агу зэрэрихьыгьэр ыкlи зэригьэгушІуагьэхэр къаІуагь. Режиссер ціэрыю Александр Сокуровми лентэм уасэу къыфиши фэд: «Ащ фэдэ фильмэхэр бэрэ уапэ къифэхэрэп».

Елмэсхъан щыІэжьэп, ау ыцІэ щыІ ыкІи щыІэщт. Адыгэ лъэпкъым инахьыбэм джыры амал зигъотыгъэр Елмэсхъан нэІуасэ зыфишІынэу, ыгъэшІэгъонэу ыкІи рыгушхонэу.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Адыгэ

Бжыхьасэхэр къаухъумэх

Теуцожь районымкІэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиІэ обществэу «Адыгейское» зыфиlорэр зызэхащагъэр илъэс зыщыплІ хъугъэ. А хъызмэтшІапІэу Успенскэ районым къикІыгъэ инвесторхэм зэхащагъэр апэрэ илъэсхэм анахь дэйхэм ахалъытэщтыгъ. Ау ащ Гъыщ Хьарунэ пащэу зыфашІыгъэм къыщыублагъэу пэрытхэм ахэуцуагъ.

ГъэрекІо коц гектар 1730-у Іуахыжынгым изы гектар центнер 36,4-рэ, хьэ гектар 297-у аугьоижьыгьэм игектар пэпчъ центнер 49,5-рэ къырагъэтыгъ. Натрыф гектар 542-у я агъэм иугъоижьыни ахэр апэ фежьэгъагъэх ыкІи апэуи Іуахыжьыгъагъ, гектар телъытэу центнер 51,3-рэ къырагъэтыгъ. Бжыхьэсэ гектар 1911-м ихэлъхьани, минеральнэ чіыгъэшіухэри гъусэ фашіыхэзэ. гъэрекіо районымкіэ апэу аухыгъагъ.

Джыри мары зигугъу къэтшІырэ фирмэм имеханизаторхэр ябжыхьасэхэм язытет нахьышІу ашІынэу фежьагъэхэу Іофшіэнхэр агъэпсынкіэх. Іэкіыб къэралхэм къащашыгьэхэу чыгьэшухэр зэрэхальхьэхэрэ агрегатитюу «МДС-935»-рэ зыфиюхэрэм афэдэхэу къащэфыгъэхэм къэуцу ямыlэу loф арагъашlэ механизаторхэу Хьэлэщтэ Аслъанрэ Анцокъо Налбыйрэ. Ахэм мафэ къэс бжыхьэсэ гектар 200-м минеральнэ чІыгъэшІухэр аІэкІагъахьэ.

 Бжыхьэсэ гектар пэпчъ минеральнэ ч\ыгъэш\оу едгъэгъотырэр килограмми 150-рэ, — elo хъызмэтшlапіэм иагроном шъхьаі у Юрий Петричевым. — Непэ (гъэтхэпэ мазэм и 3-м) ехъулІзу бжыхьэсэ гектар 600-мэ аммиачнэ селитрэр аlэкlэдгъэхьэгъах. Ащ мафэ къэс гектар 200 къызэрэхахъорэр къызыдэплънтэкІэ, къэнэжьыгъэ гектар 1300-м ядэлэжьэн мэфэ зыхыблыкІэ тыухыщт.

Мы Іофшіэнхэр псынкізу, дэгьоу зэшіохыгьэ зэрэхъумоетрэм явличений инфактирительно инфактирительной инфакт изыщэхэрэ шоферхэу МэщлІэкъо Щамсудинрэ Гедыоджэ Нурбыйрэ. Уакъыщытхъуныр яфэшъуаш автомашинэхэр щызымыгъэтхэу, ахэр псынкІзу зыушъэхэрэ механизаторхэу Шэуджэн Хьамедэрэ ЖакІэмыкъо Юнысрэ.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Ифитыныгъэхэр **зэтырагъэуцожьыгъэх**

Хэгъэгу кюці юфхэмкіэ Министерствэм икъулыкъушіэ псэупіэ къыщэфынымкіэ е ышІынымкІэ зэтыгьо социальнэ тыныр къыратыным иучет хэгъэуцогъэным фэгъэхьыгъэ апелляционнэ дэо тхылъэу ытхыгъэм АР-м и Апшъэрэ хьыкум хэпльагь.

Къэlогъэн фае хэгъэгу кloцl loфхэмкlэ къулыкъум иІофышІэхэу илъэси 10-м мынахь макІэу щылэжьагьэхэм къулыкъур зыщахьырэм къыщегьэжьагьэу социальнэ тынхэр зэ къаратынымкІэ фитыныгъэхэр зэряІэхэр.

Хэгъэгу кloцl ІофхэмкІэ Министерствэм икъулыкъушІэу хэбзэухъумэкІо къулыкъухэм илъэс 12-м къехъурэ Іоф ащызышІагъэм ыпэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ социальнэ тыныр къыратынымкіэ учетым хагъэхьанэу комиссием лъэІу тхылъ фитхыгъ. А лъэхъаным унэ къыубытыгьэу ыпкІэ ытызэ ар исыгь, ащ ыпэкІэ ятэ иунэ итхагъэу щытыгъ. Ащ къыхэкІэу къулыкъушІэм субсидие къыратынэу щыгугъыщтыгъ, сыда помэ ежь тетхагъэу псэупІэ иІагъэп ыкІи къулыкъур зыщихьыгъэм зэ нэмы!эми зэтыгьо ахъщэ тын къыратыгьэп.

2013-рэ ильэсым зигугъу къэтшІырэ къулыкъушІэм къыщи, унагьо зешіэм, ятэ иунэ зыкъыритхыкіыжьыгь. Ишъхьэгъусэрэ икlалэрэ игъусэхэу ыпкlэ атызэ фэтэр къаубытыгъэу зэрэщыпсэухэрэм къыхэкІэу унэ къыратыным зэрэкlэлъэlурэ тхылъыр комиссием lэкlигъэхьагъ. (Шъугу къэдгъэкІыжьын, зэтыгъо социальнэ тыныр зыратырэр къулыкъушІэм зы нэбгырэ нэмыІэми иунагъо щыщэу къыдэпсэу хъумэ ары).

Арэу щытми, комиссием льэІу тхыльыр кьызэкІигьэкІожьыгь. Ащ ышІыгьэ унашьом къызэрэщиІорэмкІэ, ыпэкІэ къулыкъушІэр псэупІэу зэрысыгъэм иинагъэ шапхъэу шыІэхэм адиштэштыгьэ. Джы тхьагьэпцІыгьэкІэ псэупіэ амалэу яіэхэр нахь макіэ ашіыгъэу ары.

Фитыныгъэу щыІэхэм ишапхъэхэм къапкъырыкІызэ, комиссием унашъоу ышІыгъэм хьыкумым дыригъэштагъ. Ау къулыкъушІэу даорэм ащ дыримыгъаштэу икІэрыкІэу ащ хэплъэжьынхэу Іофыр АР-м и Апшъэрэ хьыкум ІэкІигъэхьагъ.

АР-м и Апшъэрэ хьыкум ихьыкумышІхэм яколлегие итхьаматэу В. Ткаченкэм, хьыкумышІхэу Ж. Григоровам ыкІи М. Муращенкэм къэлэ хьыкумым унашъоу аехеслынытифи медовд и/и песлатшесладид меслышы зэтырагъэуцожьынхэу унашъо ашІыгъ. Зэрагъэунэфыгъэмкіэ, хъулъфыгъэм псэупіэ ежь тетхагъэу иіэп ыкіи псэупІэ амалэу иІэр нахь дэй ышІынэуи пылъыгъэп.

КІэпыр къыгъэкІыщтыгъ

Адыгэ Республикэм наркокотикхэм ягъэзекІон лъыплъэрэ икъулыкъу иІофышІэхэм Мыекъопэ районым щыпсэурэ хъулъфыгъэм килограмми 2-м ехъурэ наркотик лъэпкъэу «марихуанэр» литри 5 хъурэ бэшэрэбым илъэу, иунэжъ ціыкіу щычіитіагьэу къагьотыгь.

КъулыкъушІэхэм зэрагъэунэфыгъэмкІэ, 1960-рэ илъэсым къэхъугьэ хъулъфыгъэм илъэс зэкІэлъыкІохэм кІэпыр Абдзэхэхьэблэ къоджэ псэупІэм ипэгъунэгъу къушъхьэу Шихан къышигъэкІыштыгъ. Хъулъфыгъэр зэкІэми ахэдзыгъэу шъхьафэу псэущтыгь, гу къызлъаримыгъэтэным фэшІ былымхэр ыІыгъыщтыгъэх. Арэу щытми, нахьыбэу ахъщэ къызык ак ющтыгьэр кІэп зэрищэщтыгьэр ары. Гъатхэм «лэжьыгъэр» ыпхъыти, бжыхьэм зэдакІоу Абдзэхэ-

хьаблэ щыпсэухэрэм арищэщтыгьэ. Хъулъфыгъэр къызыщаубытыгъэ

уахътэм тефэу литритфым ифэрэ марихуанэу сомэ мин 500 фэдиз зыуасэр къагъотыгъ. Ащ нэмыкІэу, къулыкъушІэхэм сотовэ телефонхэр ыкІи компьютерхэр хъулъфыгъэм иунэ къырагъотагъэх. КъызэрэчІэкІыгьэмкІэ, наркотик уасэ зимы-Іэхэм техникэмкІэ чІыфэр зытырагъэкІыжьыщтыгъэ.

мыщ фэгъэхьыгъэу уголовнэ Іоф къызэІуахыгъ, зэхэфынхэр

Наркотикхэм ягъэзекІон льыпльэрэ къулыкъум АР-мкІэ ипресс-куп.

Илъэси 9-рэ хьапсым дэсыщт

Адыгэ Республикэм хэгьэгу кюці юфхэмкіэ и Министерствэ къызэритырэмкіэ, мэзаем и 24-м къыщегъэжьагъэу гъэтхапэм и 2-м нэс республикэм бзэджэш эгъэ 86-рэ щызэрахьагь. Ахэр — ціыфым ыпкъынэ-лынэ шъобж хьылъэхэр тыращагьэхэу 1, гъэпціагьэ зыхэль бзэджэшІэгьи 9, тыгьуагьэхэу 30, хъункІэн бзэджэшІагьэу 4, нэмыкіхэри. Экономикэм ылъэныкъокіэ хэбзэгъэуцугъэр гьогогъу 24-рэ аукъуагъ. БзэджэшІагъэ зезыхьэгъэ нэбгырэ 90-рэ хэбзэухьумэкю къулыкъухэм агъэунэфыгъ, зэхафын алъэкІыгъэр процент 92-м ехъу. Зылъыхъущтыгъэхэ нэбгыри 5 къаубытыгъ.

БлэкІыгъэ тхьамафэм Адыгеим игьогухэм хъугъэ-шІэгъи 8 къатехъухьагъэу гъогу-патруль къулыкъум ыгъэунэфыгъ. Ахэм зы нэбгырэ ахэкІодагь, нэбгыри 10-мэ шъобж зэфэшъхьафхэр атещагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кіэрысхэу водитель 58-рэ къаубытыгъ.

хьылъэхэр зэрэтырищагъэхэм къыхэкІэу идунай ащ зэрихъожьыгъэмкІэ илъэс 42-рэ зыныбжь хъулъфыгъэу Тэхъутэмыкъое районым щыщэу агъэмысэщтыгъэм ылъэныкъокіэ хьыкумым унашъо ышіыгъ. Поселкэу Инэм щыпсэурэ хъулъфыгъэм ихьадэ 2013-рэ илъэсым шэкІогъум и 1-м къагъотыгъагъ.

БзэджэшІагъэр къызщыхъугъэ чІыпІэм къэсыгъэ следственнэ-оперативнэ купым зэригьэунэфыгьэмкІэ, зидунай зыхъожьыгъэ хъулъфыгъэм ыпкъынэ-лынэ шъобжхэр тещэгъагъэх, экспертизэм изэфэхьысыжьхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкІэ, ары ащ ыпсэ зыкІыхэкІы-

Уголовнэ лъыхъоным икъулыкъушІэхэм зэхащэгьэ оперативнэ ыкІи

ЦІыфым ыпкъынэ-лынэ шъобж техническэ Іофтхьабзэхэм яшІуагъэкІэ, мы бзэджэшІагъэр зезыхьагъэу зэгуцафэхэрэр псынкlэу къаубытын алъэкІыгъ. Ар мы поселкэ дэдэм щыщ, ыпэкІэ пчъагъэрэ хьапсым чІэсыгъ. ЫшІагъэми хъулъфыгъэр еуцолІэжьыгъ. ХэбзэухъумакІохэм яупчІэхэм джэуап къаритыжьызэ бзэджашІэм къызэриІуагъэмкІэ, мы мафэм нэбгыритіур аркъ зэдешъуагъ ыкіи тІэкІу тешІагьэу зэмызэгьыныгьэ азыфагу къитэджагъ, зэзэуагъэх. Ащ тхьамык агъори къык ІэлъыкІуагъ.

Хьыкумым унашьоу ышІыгьэм диштэу, бзэджашІэр илъэси 9-рэ хьапсым дэсыщт.

Зыныбжь хэкІотэгъэ хъулъфыгъэм ылъэныкъокІэ зэрахьэгъэ хъункІэн бзэджэшІагъэм епхыгъэ уголовнэ Іофыр УФ-м хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ и Мыекъопэ район отдел иследственнэ подразделение зэхифыгъ.

2014-рэ илъэсым щылэ мазэм илъэс 79-рэ зыныбжь пенсионерым хэбзэухъумэкІо къулыкъухэр ІэпыІэгъу къыфэхъунхэу закъыфигъэзагъ. Ащ къызэриІуагъэмкІэ, Мыекъуапэ иурам горэм тетэу дежинфильфыгьэр къекІолІагъ. Унэе предпринимателэу зыкъигъэлъагъозэ, ахъщэшхо къы Іэк Іэхьанэу зэрэщытыр пенсионерым гуригъэІуагъ. Ау нэмыкІ шъолъыр къызэрикІыгъэм къыхэкІыкІэ банкым ежь исчет зэІухыгьэ зэрэщыримыІэр къыриІуагъ. Зыныбжь хэкІотагъэм итхылъ илъ ахъщэр къырихэу къыритымэ, ащ тегьэхъуагьэ иІэу зэрэфыригьэгьэзэжьыщтымкІэ гущыІэ ритыгь. Пенсионерым ахъщэр банкым къызырехым, бзэджашІэм ар иавтомобиль ригъэтІысхьи, Мыекъопэ районым ит станицэу Кужорскэм пэмычыжьэу щыт мэзым нэс ыщагъ. КІуачІэр къызфигъэфедэзэ ахъщэр тырихыгь, нэужым лІыжъыр чъыгым рипхи, зигъэбылъыжьыгъ.

Tlэкly тешlагъэу пенсионерым зыкъитІэтэжьын ылъэкІыгъ, полицием макъэ ригъэlугъ.

Республикэм ихэбзэухъумакІохэм оперативнэ-лъыхъон Іофтхьабзэхэр зэрахьэхэзэ, бзэджашІэр зэрысыгьэ автомобилри, ежь зыщыщыри агъэунэфынхэ алъэкІыгъ. Ащ илъэс 28-рэ ыныбжь, Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм щыщ, Мыекъуапэ фэтэр щиубытыгъэу щыпсэущтыгьэ. ЫшІагьэм ар еуцолІэжьыгь, пенсионерым ахъщэу тырихыгъэр ежь зэрэфаеу ыгъэфедагьэу полицейскэхэм къариlуагь. Уголовнэ Іоф къызэІуахыгъ, зэхэфынхэр макІох.

ЯчІыгухэм яшІушІэх

Теуцожь районымкіэ Джэджэхьаблэ щызэхащэгъэ фирмэу «Синдика-Агро» зыфиlорэр (ипащэр Кушъу Рэмэзан) анахь инвестор бэлахьэу районым къих къэс лэжьыгъэшхо къэзыхьыжьыхэрэм ащыщ. Гъэрекю хьэм гектар телъытэу центнер 54,6-рэ, коцым — центнер 42,2-рэ къырахыжьыгъ.

– Мыгъи а ІофшІагъэхэм къашытымыгъэкІэн. гъунэпкъакІэхэр тштэнхэ тыгу хэлъэу непэ тиюфшІэнхэр зэхэтэщэх, — ею хъызмэтшіапіэм иагроном шъхьаіэу Тыгъужъ Нурбый. — Апэ тызфежьагьэр бжыхьасэхэм минеральнэ чІыгъэшіухэмкіэ яшіушіэгъэныр ары. ТищыкІэгъэ аммиачнэ селитрэ тонн 503-р къэтщэгьахэу мэфиту хъугьэу а ІофшІэным ыуж тит.

ТигущыІэгъу къызэрэтфиІотагъэмкІэ, тапэрэ илъэсхэм минеральнэ гьомылэр бжыхьасэхэм самолеткІэ ахатакъощтыгъ. Ау ар унагъохэм ашъхьарыбыбэщтыгь, тенэчышъхьэ унэ зиІэхэр, бжьахъохэр, былымахъохэр, щагубзыухэр зыІыгъхэр ыгъэтхьаусыхэштыгъэх. ЯтІонэрэмкіэ, самолетхэм чіыгъэшіур бжыхьасэхэм зэфэдэу атыратакъощтыгъэп, къэгъэзэпІэ чІыпІэхэм ащыритэкъухьэрэри мэкlагъэп.

Ахэр къыдалъыти, фирмэм ипаужшух едеминхвадМ еІпеІніП уєхеш Рэмэзанрэ хьашъо щэрэхъхэр зыкІэтхэ «Луноход» зыфаІохэрэм фэдэхэу сомэ миллионрэ мин 700-рэ (зыр ары) зыосэ агрегатитІу ащэфыгъ. Ахэм чІыгур цІынэми, къещхыми лъагъохэр хьасэм къыфамыгъанэу Іоф ашІэн алъэкІы.

— Джахэм афэдэх непэ Іоф зэрэтшlэхэрэр, — elo Тыгъужъ

Нурбый. — Агрегат пэпчъ чІыгъэшІухэр къязыщэлІэхэрэ тракторитІу, зыушъэрэ тракторыр, ахэм Іоф языгъэшІэрэ нэбгыритф епхыгъэх. Гектар пэпчъ минеральнэ чІыгъэшІу килограмми 150-рэ хэтэлъхьэ. Агрегатитіумэ мэфитіум къыкіоці бжыхьэсэ гектар 800 фэдизмэ (гъэтхапэм и 3-м ехъулІэу) аммиачнэ селитрэр аlэкlагъэхьэгъах. А пчъагъэм мафэ къэс гектар 350 — 400 фэдиз къыхэхъо. Арышъ, бжыхьэсэ гектар 2263-у тиІэм идэлэжьэн тхьамафэкІэ тыухыщт. Ащ ыуж тхьамэфитly зытешіэкіэ, джыри бжыхьасэхэм ятіонэрэу чыгъэшіухэмкіэ тяшіушіэщт. Гектар пэпчъ аммиачнэ селитрэ килограмми 150-рэ теттэкъощт.

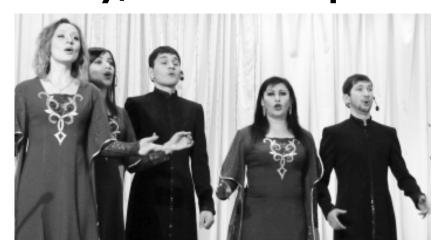
«Луноходитlум» къэуцу ямыlэу Іоф языгъашІэхэрэми гуфэбэныгъэ еірь меівахаш монодта устех къыриІуагъ. Ахэм ащыщых механизаторхэу Къэзэнэ Рэмэзан, Тыгъужъ Аскэр, Шэуджэн Нурбый, Гъонэжьыкъо Рэмэзан, ЖакІэмыкъо Аскэр, Юрий Козубенко, нэмыкІхэри.

(Тикорр.).

Sochi.ru **fb** 2014 (

ПАРАЛИМПИАДЭ ДЖЭГУНХЭР

Опсэу, «Ислъамыер»!

Я XI-рэ Паралимпиадэ джэгунхэм якъызэіухын фэгъэхьыгъэ зэхахьэу Шъачэ щыкіуагъэм дунаим щыціэрыю творческэ купхэр хэлэжьагъэх. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо орэдыю-къэшъокю ансамблэу «Ислъамыер» щытхъур зыфајуагъэхэм ащыщ.

Пятницкэм ыціэ зыхьырэ хорым, Пшызэ къэралыгьо академическэ къэзэкъ хорым, нэмыкіхэм ягъусэу «Ислъамыер» Паралимпиадэм зэрэхэлажьэрэр пчыхьэзэхахьэр зезыщэхэрэм заулэрэ къаіуагъ. Адыгеим иансамблэ ыціэ дунаим зэрэщыіугъэм тегъэгушхо. Тиартистхэу Хъокіо Сусанэ, Агъыржьэнэкъо Саныет, Мэщбэшіэ Саидэ, Къумыкъу

Щамсудинэ, Шымырзэ Казбек, нэмыкіхэм ягугъу къэтшіы зыхьукіэ, «Ислъамыем» ихудожественнэ пащэу, Урысыем, Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым янароднэ артистзу, композиторзу Нэхэе Аслъан ишіушіагъэ осэ ин фэтэшіы.

«Ислъамыер» тарихъым инэкlубгъохэм ахэхьагъ, егъэшlэрэ щытхъур къытфихьыгъ.

ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

Бзылъфыгъэхэм афызэхащагъ

Адыгеим ибзыльфыгьэхэу творчествэм пыльхэм ашыгьэ сурэтхэм якьэгьэльэгьон апэрэу Мыекьуапэ щызэхащагь. Бзыльфыгьэхэм я Дунэе мафэ ехьылюгьэ юфтхьабзэм Адыгэ Республикэм культурэмкю и Министерствэ, АР-м исурэткьэгьэльэгьуапю яюфышюхэр кюшакю фэхьугьэх.

Тиреспубликэ исурэткъэгъэлъэгъуапіэ идиректорэу, культурэм щызэлъашізу Бырсыр Абдулахь зэхахьэр пэублэ гущыізкіэ къыззіуихыгъ. Сурэтыші ыкіи археолог ціэрыіоу Лэупэкіэ Нурбый, Къокіыпіэм щыпсэурэ лъэпкъхэм яискусствэхэмкіэ Къэралыгъо музеим иіофышіэхэу Сулейман Фатим, Хъокіо Ларис, сурэтышіхэр нэужым къэгущыіагъэх.

Живописыр, графикэр, бгъэфедэн плъэк Іырэ искусствэр, лъэпкъ Іэпэщысэхэр, нэмык жан-

рэхэр ІзубытыпІэ ашІыхэзэ, къэгъэлъэгъоныр гъэшІэгъонэу зэтырагъэпсыхьагъ. Алена Абакумовам, Елена Абакумовам, Абрэдж Гощэфыжь, Іэшъынэ МыІуминат, Ирина Бердихинам, Татьяна Клиджан, Галина Овчинниковам, ЛІымыщэкъо Марыет, Татьяна Шарафан, фэшъхьафхэм яІофшІагъэхэр къыхэтэгъэщых.

И. Бердихинам къоджэ щыlaкlэр исурэтхэмкlэ къеlуатэ. Нэнэ дахэр щагум къыдэкlыгъэу тетlысхьапlэм тес. Ащ игупшысэ-

хэм зафэпщэизэ, щыІэныгъэм куоу ухэплъэ. Къэгъэгъэ Іэрам-хэр, тыкъэзыуцухьэрэ дунаир сурэтышіхэм яіофшіагъэхэм ахэольагъох.

— Тэтэжъ икъэбархэм кlэлэцlыкlухэр зэрядэlухэрэм Абрэдж Гощэфыжь иlофшlагъэ фэгъэхьыгъ, — къеlуатэ сурэтышl цlэрыloy Лэупэкlэ Нурбый. — Лъэпкъ шlэжьыр искусствэм хэгъэщагъэу зэрэщытыр Гощэфыжь ІупкІзу къыплъегъэІзсы.

Зэхахьэм АР-м культурэмкіэ и Министерствэ, искусствэхэмкіэ республикэ колледжым яіофышіэхэр, культурэм иветеранхэр, еджакіохэр хэлэжьагъэх. Сурэтыші анахь дэгъухэм щытхъу тхылъхэр аратыжыыгъэх.

Сурэтхэр зэхахьэм къыщыты-рахыгъэх.

ЛЪЭПКЪ ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Гъогумаф, «Ошъадэр»!

Мыекъуапэ иадминистрацие зэхищэгъэ лъэпкъ творческэ купэу «Ошъадэм» иапэрэ концертхэр Теуцожь районым щыкіуагъэх. Адыгэ орэдхэр, мэкъамэхэр пчыхьэзэхахьэхэм ащыіугъэх, къашъохэр къащашіыгъэх. Театрализованнэ къэшіынхэр, Къуекъо Налбый иусэхэр искусствэм пыщагъэхэм ашіогъэшіэгъоныгъэх.

«Ошъадэм» ихудожественнэ пащэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу Едыдж Викторие Пэнэжьыкъуае щыкІогъэ пчыхьэзэхахьэм къызэрэщиІуагъэу, лъэпкъ культурэр къаухъумэным, сэнаущыгъэ зыхэлъ ныбжьыкІэхэм искусствэм зыкъыщызэІуахыным афэшІ творческэ купэу «Ошъадэр» зэхащагъ, апэрэ лъэбэкъухэр ешІых.

«Ошъадэм» ансамблэхэу «Син- Уджыхъу Марыет.

дикэр», «Ащэмэзыр», «Щыгъыжъыер», нэмыкіхэри хэтых. Ижъырэ адыгэ орэдхэр «Ащэмэзым» ыгъэжъынчыгъэх, художественнэ пащэр Бастэ Асыет. «Синдикэм» Кавказ щыпсэурэ лъэпкъ къашъохэр къышіыгъэх. Кіэлэціыкіу ансамблэу «Щыгъыжъыер» адыгабзэм изэгъэшіэн, игъэфедэн щыіэныгъэм щылъызыгъэкіотэщтхэм ащыщ, художественнэ пащэр Уджыхъу Марыет.

Творческэ купым иорэды о-хэу Р. Барцом, Р. Хьапыщтэм, З. Беданэкъом бэк тагъэгугъэ, тикомпозиторхэм аусырэмэ тамэ аратыщт.

«Ошъадэм» иконцертхэр Тэхъу-

Творческэ купым иорэдыlо- тэмыкъое районым щылъигъэv Р. Барцом, Р. Хьалыштэм, кlотэштых.

> Сурэтыр Пэнэжьыкъуае щыкlогъэ концертым къыщытыра-

БАСКЕТБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПЭУ «Б»-р

Апэ итхэм атекІо

«Тамбов» Тамбов хэку — «Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — 83:66 (14:11, 18:18, 23:21, 28:16).
Гъэтхапэм и 8-м Тамбов щызэдешІагъэх.
«Тамбов» — «Динамо-МГТУ» — 53:58 (14:16, 17:19, 14:15, 8:8).
Гъэтхапэм и 9-м Тамбов щызэlукІагъэх.
«Динамо-МГТУ»: Гапошин — 10, Хмара — 8, Фещенко — 10, Широков — 2, Болотских — 12, Воротников — 12, Дудко — 6.

Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу, «Динамо-МГТУ»-м итренер шъхьа ву Андрей Синельниковым телефонк в къызэрэти уагъэ, ят юнэрэ еш в гъур хъылъэу к уагъэ. Тек юныгъэр къндахыщтэу бысымхэр гугъэщтыгъэх, купым апэрэ ч ып в хэр шызыв тъхэм ащыщых. Тикомандэ Сергей Воротниковыр дэгъу дэдэу щеш агъ. Хъагъэм в втуаор

анахьыбэрэ зэрэридзагьэм дакloy, зэхэщэн Іофыгьохэр щысэ тепхынэу ыгъэцэкІагъэх. Артем Гапошиныр, Сергей Болотских, Иван Фещенкэр тренер шъхьаІэм къахигъэщыгъэх, тикомандэ фэраз.

«Динамо-МГТУ»-м изичэзыу ешІэгъухэр Москва щыкІощтых, МБА-м ІукІэщт. Тикомандэ финал-ныкъом хэхьагъ, медальхэм афэбэнэщтэу тегъэгугъэ.

Нэкіубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм льэпкь ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр: 385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр:
Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын-хэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> Пчъагъэр 4000 Индексхэр 52161 52162 Зак. 652

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахьтэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахьтэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

МэщлІэкьо Саид

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр ЖакІэмыкъо Аминэт